વર્ષઃ 6 અંકઃ 24
16-30 જૂન, 2026 (નિઃશુલ્ક)

ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચાર

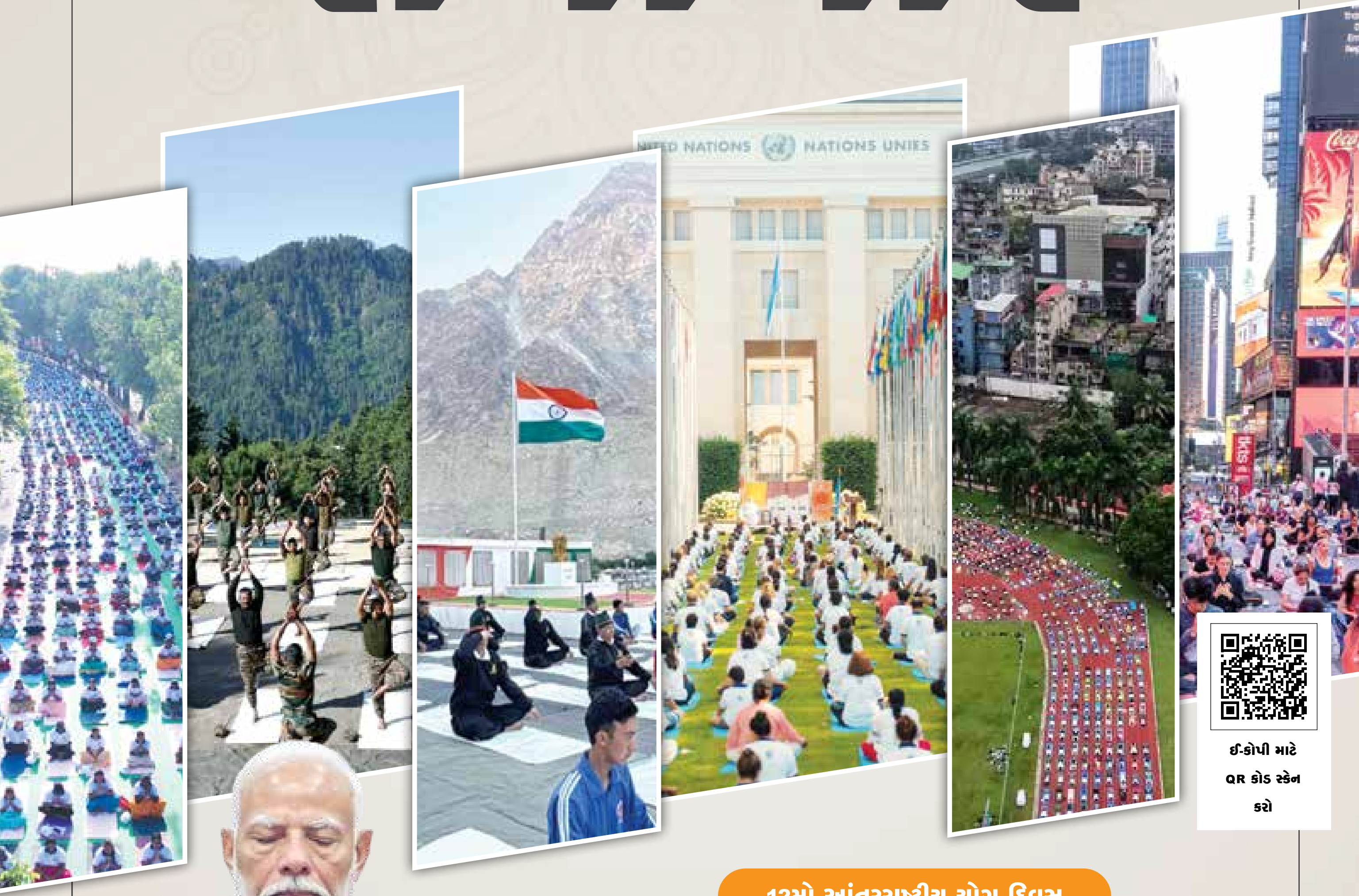

ઈ-કોપી માટે QR કોડ સ્કેન કરો

12મો આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ

ભારતે આપ્યું સૂત્ર

વિશ્વને મળી શક્તિ

શારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક ચેતનાનું પ્રતીક બનેલો 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ' સમગ્ર વિશ્વને એકસાથે જોડવા માટે એક પવિત્ર માધ્યમ બની ગયો છે. ભારતની આ પ્રાચીન ધરોહરે આજે વૈશ્વિક સ્તરે જનસ્વાસ્થ્ય અને આંતરિક શાંતિને આપી છે નવી દિશા

અમને ફોલો કરો @NISPIBIndia

ભવ્ય ચોલ સામ્રાજ્ય: ઈતિહાસ અને સંસ્કૃતિનું ગૌરવ

દર મહિને, લોકપ્રિય રેડિયો કાર્યક્રમ 'મન કી બાત' ને દેશના વિવિધ ભાગોમાંથી અસંખ્ય સંદેશાઓ પ્રાપ્ત થાય છે. આ કાર્યક્રમ દ્વારા પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી નાગરિકો સાથે જન-કેન્દ્રિત સંવાદ સાધે છે. 31 મે, 2026 ના રોજ પ્રસારિત થયેલા 'મન કી બાત' ના 134મા એપિસોડમાં, પ્રધાનમંત્રી મોદીએ ઉનાળાની ગરમીથી બચવા માટેના સૂચનો શેર કર્યા હતા અને શ્રોતાઓને સલાહ આપી હતી. આ ઉપરાંત, તેમણે ચોલ સામ્રાજ્યના સમૃદ્ધ ઈતિહાસ અને સંસ્કૃતિ સહિતના કેટલાક મહત્વપૂર્ણ વિષયો પર વાત કરી હતી. અહીં 'મન કી બાત' ના સંપાદિત મુખ્ય અંશો પ્રસ્તુત છે...

- **રાષ્ટ્રીય રેકોર્ડ્સ:** રાષ્ટ્રીય સિનિયર એથ્લેટિક્સ ફેડરેશન સ્પર્ધા ઝારખંડના રાંચીમાં યોજાઈ હતી. આ ઈવેન્ટમાં દેશભરમાંથી અંદાજે 800 એથ્લેટોએ ભાગ લીધો હતો. સ્પર્ધા દરમિયાન, ચાર અલગ-અલગ ઈવેન્ટ્સમાં ચાર રાષ્ટ્રીય રેકોર્ડ તૂટ્યા હતા.
- **ગરમી થી રક્ષણ:** હાલમાં દેશના મોટાભાગના વિસ્તારોમાં તીવ્ર ગરમી પડી રહી છે. આવા હવામાનમાં પોતાની યોગ્ય કાળજી લેવી ખૂબ જ જરૂરી છે. પુષ્કળ પ્રમાણમાં પાણી પીને પોતાને હાઈડ્રેટેડ રાખો. જો તમારે તડકામાં બહાર નીકળવું જ પડે, તો સાવચેતીપૂર્વક બહાર નીકળો. આ ઉપરાંત, ગરમી થી બચવા માટે વિવિધ સરકારી વિભાગો દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાનું પાલન કરવાનું ભૂલશો નહીં.
- **સત્તુ શરબત:** બિહાર, ઝારખંડ અને પૂર્વી ઉત્તર પ્રદેશમાં સત્તુનું શરબત અદ્ભુત હોય છે. તે પેટ પણ ભરે છે અને શક્તિ પણ આપે છે.
- **તાંમ્રપત્રો :** નેધરલેન્ડ્સની મુલાકાત દરમિયાન એક એવી ક્ષણ આવી જેણે દરેક ભારતીયને ગર્વથી ભરી દીધો. ત્યાં આયોજિત એક વિશેષ સમારોહ દરમિયાન, ચોલ સામ્રાજ્યના સમયના પ્રાચીન તાંમ્રપત્રો ભારતને પરત સોંપવામાં આવ્યા હતા.
- **ખગોળ વિજ્ઞાન:** આપણા દેશમાં, ખગોળ વિજ્ઞાને દરેક પેઢીમાં ઉત્સુકતા જગાડી છે. તેણે હંમેશા સંશોધન માટે પ્રેરણા આપી છે; આજની યુવા પેઢીમાં પણ આને લઈને ભારે ઉત્સાહ જોવા મળી રહ્યો છે.
- **ડૉલ્ફિન્સ:** 'ડૉલ્ફિન રેસ્ક્યુ એમ્બ્યુલન્સ' એવી રીતે ડિઝાઈન કરવામાં આવી છે કે જેથી તે એક ફરતી હોસ્પિટલ (મોબાઈલ હોસ્પિટલ) તરીકે કામ કરી શકે. તે ડૉલ્ફિન્સની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટેની સુવિધાઓથી સજ્જ છે, જેમાં ઓક્સિજન સપોર્ટ, ખાસ પ્રકારના સ્ટ્રેચર અને બચાવ કાર્ય માટેના સાધનોનો સમાવેશ થાય છે. આનો અર્થ એ થાય છે કે જો કોઈ ડૉલ્ફિન ઘાયલ થાય અથવા કોઈ નહેરમાં ફસાઈ જાય, તો તેને તાત્કાલિક સહાય પૂરી પાડી શકાય છે.
- **જૈવવિવિધતા:** જ્યારે આપણે ગંગા નદીની ડોલ્ફિનને બચાવીએ છીએ, ત્યારે આપણે માત્ર કોઈ એક જ પ્રજાતિને નથી બચાવી રહ્યા; પરંતુ આપણે ગંગાની સમગ્ર જૈવવિવિધતાનું રક્ષણ કરી રહ્યા છીએ. આપણે નદીની સમગ્ર ઈકોસિસ્ટમને સુરક્ષિત કરીએ છીએ અને એમ કરીને, આપણી આવનારી પેઢીઓ માટે એક અમૂલ્ય કુદરતી વારસો સાચવીએ છીએ.
- **સેવા માટે વિશાળ સંસાધનોની જરૂર નથી હોતી:** કેરળના આલુવા ગામમાં સજી વલશેરિલે 15,000 થી વધુ લોકોને તરતા શીખવ્યું છે. એક હોડી દુર્ઘટનામાં કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ જીવ ગુમાવ્યા બાદ, તેનાથી થયેલા અતિશય દુઃખ અને પીડાને કારણે તેમણે આ પહેલની શરૂઆત કરી હતી. તેમનું જીવન આપણને શીખવે છે કે સેવા કરવા માટે વ્યક્તિને અનિવાર્યપણે વિશાળ સંસાધનોની જરૂર નથી હોતી; જેની ખરેખર જરૂર હોય છે તે છે એક નેક પવિત્ર ઈરાદો અને અડગ ખંત.
- **દેશભક્તિની ભાવના:** ગિરિજા અમ્મા આશરે 15 જેટલી શાળાઓ ચલાવે છે, જેમાં ચેન્નાઈની 'જય ગોપાલ ગરોડિયા હિન્દુ વિદ્યાલય' એક અગ્રણી સંસ્થા તરીકે અલગ તરી આવે છે. તેમની દેશભક્તિની ભાવના દરેક ભારતીય નાગરિક માટે પ્રેરણારૂપ છે.
- **જનશક્તિ:** ભારતના દરેક ગામ અને શહેરમાં સતત કંઈક ને કંઈક પ્રેરણાદાયી બની રહ્યું છે. ઘણીવાર આવા પ્રયાસો તરફ વ્યાપક પ્રમાણમાં લોકોનું ધ્યાન જતું નથી; તેમ છતાં, જ્યારે આપણે તેમના વિશે જાણીએ છીએ, ત્યારે આપણો આ વિશ્વાસ વધુ મજબૂત બને છે કે આપણો દેશ તેના લોકોની સામૂહિક શક્તિ દ્વારા પ્રગતિ કરી રહ્યો છે.
- **સત્કર્મો:** હું તમને વિનંતી કરું છું કે તમે તમારી આસપાસ પણ આવા પ્રયાસો સક્રિયપણે શોધો. જેઓ સમાજ માટે સારું કામ કરી રહ્યા છે તેમને ઓળખો; તેમના પ્રયાસોની કદર કરો અને તેમને બિરદાવો, તેમની પાસેથી શીખો અને જો શક્ય હોય તો તમે પોતે પણ આવા કોઈ સારા કાર્યમાં જોડાઈને તમારું યોગદાન આપો.

સંપૂર્ણ 'મન કી બાત' સાંભળવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

ન્યૂ ઈન્ડિયા
સમાચાર

વર્ષ: 6 | અંક: 24 | 16-30 જૂન, 2026

મુખ્ય સંપાદક
ધીરેન્દ્ર ઓઝા
મુખ્ય મહાનિદેશક
પ્રેસ ઈન્ફોર્મેશન બ્યૂરો, નવી દિલ્હી

વરિષ્ઠ સલાહકાર સંપાદક
સંતોષ કુમાર

વરિષ્ઠ સહાયક સલાહકાર સંપાદક
પવન કુમાર

સહાયક સલાહકાર સંપાદક
અખિલેશ કુમાર
ચંદનકુમાર ચૌધરી

ભાષા સંપાદન
સુમિત કુમાર (અંગ્રેજી)
રજનીશ મિશ્રા (અંગ્રેજી)
નદીમ અહેમદ (ઉર્દૂ)

સિનિયર ડિઝાઈનર
ફુલચંદ તિવારી

ડિઝાઈનર
અભય ગુપ્તા
સત્યમ સિંહ

13 ભાષાઓમાં ઉપલબ્ધ ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચાર વાંચવા માટે ક્લિક કરો.

https://newindiasamachar.pib.gov.in/news.aspx

ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચારના જૂના અંક વાંચવા માટે ક્લિક કરો

https://newindiasamachar.pib.gov.in/archive.aspx

'ન્યૂ ઇન્ડિયા સમાચાર' અંગે સતત અપડેટ મેળવવા માટે ફોલો કરો: @NISPIBIndia

અંદરના પાના પર...

કવર સ્ટોરી

21 જૂનના રોજ 12મો આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ છે - જે ખરેખર એક વિશેષ પ્રસંગ છે. આ વર્ષે પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળની કેન્દ્ર સરકારના પણ 12 વર્ષ પૂર્ણ થઈ રહ્યા હોવાથી, જૂન મહિનો એક ઉત્સવના મહિનામાં ફેરવાઈ ગયો છે. |8-17

પદ્મ પુરસ્કાર 2026

રાષ્ટ્રના નાયકોનું સન્માન..

નાગરિક અવોર્ડ સમારોહ - 1 દરમિયાન દેશની 66 પ્રતિષ્ઠિત હસ્તીઓને 2026ના પદ્મ પુરસ્કારો એનાયત કરવામાં આવ્યા |22-27

સમાચાર સાર |4-5

વ્યક્તિત્વ: વિનિતા સોરેન
માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય આદિવાસી મહિલા |6

નિયમિત દેખરેખ અને જનભાગીદારી પર ભાર
પ્રધાનમંત્રી મોદીએ 51મી પ્રગતિ (PRAGATI) બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી |7

યુવાનોની સતત પ્રગતિ: વિકસિત ભારતની શક્તિ
19મા રોજગાર મેળામાં 51,000થી વધુ નિમણૂક પત્રોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું |18-19

ખાદ્ય સુરક્ષા અને સ્વચ્છ પરિવહનને નવી ગતિ
કેન્દ્રીય કેબિનેટની બેઠકમાં લેવાયેલા મહત્વના નિર્ણયો |20-21

યુરોપથી ગલ્ફ સુધી

ભારતીય વૈશ્વિક શક્તિના ઉદયનું પ્રદર્શન

PM મોદીની UAE, નેધરલેન્ડ્સ, સ્વીડન, નોર્વે અને ઇટાલીની મુલાકાતો ભારતની નવી વૈશ્વિક રણનીતિનું એક શક્તિશાળી પ્રદર્શન |28-32

પ્રકાશક અને મુદ્રક: કંચન પ્રસાદ, મહાનિદેશક સીબીસી (કેન્દ્રીય સંચાર બ્યૂરો) પત્ર વ્યવહાર અને ઈમેલ માટેનું સરનામું: રૂમ નંબર- 1077, સૂચના ભવન, સીજીઓ કૉમ્પ્લેક્સ, નવી દિલ્હી-110003, ઈમેલ- response-nis@pib.gov.in આર.એન.આઈ. નંબર DELHIN/2020/78812

સંપાદકની કલમે ...

યોગ: ભારતનો પ્રાચીન વારસો

વિશ્વની ઓળખ

નમસ્તે!

જૂન મહિનો પોતાની સાથે ઉત્સવનો સમય લઈને આવ્યો છે. એક તરફ, આ મહિનો પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારના 12 વર્ષ પૂર્ણ થવાનો સંકેત આપે છે; તો બીજી તરફ, સમગ્ર વિશ્વ 12મો આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ ઉજવી રહ્યું છે. 12 નંબરનો આ શુભ સંયોગ આ સમયગાળાને તક અને ઉત્સવના સંગમમાં પ્રસ્તુત કરે છે.

આજની ભાગદોડ ભરેલા જીવનમાં, યોગ મન, શરીર, બુદ્ધિ અને આત્મા વચ્ચે સંતુલન વધારે છે, જેનાથી વ્યક્તિના જીવનમાં શાંતિની ભાવનાનો સંચાર થાય છે. વ્યક્તિને તેના પરિવાર સાથે જોડીને, યોગ સુખ અને સુખાકારીનો માર્ગ મોકળો કરે છે. પરિવારોમાં સમાજ પ્રત્યે સંવેદનશીલતા કેળવીને, તે સામાજિક સમરસતાને મજબૂત બનાવે છે. આ જ સમાજ રાષ્ટ્રીય એકતાનો પાયો રચે છે અને સમગ્ર વિશ્વમાં શાંતિ તથા ભાઈચારાનો સંદેશ ફેલાવે છે. આમ યોગ વ્યક્તિ, પરિવાર, સમાજ, રાષ્ટ્ર, વિશ્વ અને સમગ્ર માનવતાને જોડવાનું કામ કરે છે.

વર્ષ 2014માં, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના પ્રયાસોને વૈશ્વિક સમુદાય તરફથી અભૂતપૂર્વ સમર્થન મળ્યું હતું; પરિણામે, 2015 થી દર વર્ષે 21 જૂનના રોજ 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ' ઉજવવાની શરૂઆત થઈ. જો કે ભારતમાં યોગની પરંપરા આશરે 5,000 વર્ષ જૂની છે, પરંતુ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા દ્વારા મળેલી માન્યતાએ તેને વૈશ્વિક ઓળખ આપી. આ સાથે જ, યોગ સાથે જોડાયેલી આર્થિક પ્રવૃત્તિઓનો પણ વિસ્તાર થયો, જેને કારણે સ્વાસ્થ્ય સંભાળ અને આર્થિક સશક્તિકરણ બંનેને નવો વેગ મળ્યો. આજે યોગ ભારતની વૈશ્વિક ઓળખ તરીકે ઉભરી આવ્યો છે. દર વર્ષે 21 જૂનને આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ તરીકે મનાવવામાં આવે છે. આજ વિષય અમારા વર્તમાન અંકની કવર સ્ટોરી છે.

આ ઉપરાંત, વ્યક્તિત્વ કડીમાં, માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય આદિવાસી મહિલા વિનિતા સોરેન વિશે, કેન્દ્રીય કેબિનેટના નિર્ણયો, પ્રધાનમંત્રીનો વિદેશ પ્રવાસ, રોજગાર મેળો અને પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતામાં યોજાયેલી 51મી પ્રગતિ (PRAGATI) બેઠક, તેમજ તેમના પખવાડિક કાર્યક્રમો આ અંકના અન્ય મુખ્ય આકર્ષણો છે. આ સિવાય, અંદરના પાના પર 'મન કી બાત' અને પાછળના કવર પર દર વર્ષે 27 જૂને ઉજવાતો 'આંતરરાષ્ટ્રીય MSME દિવસ' પણ આ અંકનો એક ભાગ છે.

કૃપા કરીને તમારા સૂચનો અમને મોકલતા રહો.

ધીરેન્દ્ર

(ધીરેન્દ્ર ઓઝા)

હિન્દી, અંગ્રેજી અને અન્ય 11 ભાષાઓમાં ઉપલબ્ધ ન્યુ ઈન્ડિયા સમાચાર વાંચો/ડાઉનલોડ કરો.

https://newindiasamachar.pib.gov.in/news.aspx

આપની વાત...

એક પ્રેરણાદાયી અને ઉપયોગી પાક્ષિક પ્રકાશિત કરવા બદલ હાર્દિક શુભેચ્છાઓ.

હું 'ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચાર' ની 1 - 15 મે, 2026 ની આવૃત્તિમાં પ્રકાશિત થયેલી "ન્યૂ ઈન્ડિયા અને મહિલા નેતૃત્વ" શીર્ષક હેઠળ કવર સ્ટોરીની હૃદય પૂર્વક પ્રશંસા કરું છું. આ વિશેષ લેખમાં ખૂબ જ સુંદર રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કેવી રીતે મહિલાઓ 'ન્યૂ ઈન્ડિયા' માં પરિવર્તન અને રાષ્ટ્રનિર્માણની સાચી ચાલક શક્તિ તરીકે ઉભરી રહી છે. ખાસ કરીને આ પંક્તિઓ "તે પૂર્વ-નિર્ધારિત સીમાઓમાં કેદ રહેવા માટે નહોતી બની... પરંતુ, તે નવા માર્ગો કંડારવા માટે બની હતી" - ખૂબ જ પ્રેરણાદાયી હતી. આ લેખ માં 'નારી શક્તિ' ને સશક્ત બનાવવા અને મહિલા નેતૃત્વ હેઠળના વિકાસને મજબૂત કરવા પ્રત્યેના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના દ્રષ્ટિકોણ અને પ્રતિબદ્ધતાને પણ અસરકારક રીતે રેખાંકિત કરવામાં આવી છે. આવો પ્રેરણાદાયી વિશેષ લેખ પ્રકાશિત કરવા બદલ સંપાદકીય ટીમને ખૂબ-ખૂબ અભિનંદન.

michaelbks@gmail.com

તમામ નવીનતમ વિકાસલક્ષી સમાચાર અને અવનવી પહેલો વિશે માહિતી મેળવીને આનંદ થયો.

દેશમાં ચાલી રહેલી વિકાસની સફરને આવરી લેતા આ સર્વગ્રાહી સામયિક બદલ મારી હાર્દિક શુભકામનાઓ સ્વીકારશો. હું આ પ્રકાશનનો નિયમિત વાચક છું. સરકાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા તમામ નવીનતમ વિકાસલક્ષી કાર્યો, સમાચારો અને અવનવી પહેલો વિશે જાણીને મને સાચે જ ખૂબ જ આનંદ થાય છે.

મનમોહન બાહેદ

man.bahed82@gmail.com

આ સામાયિક વાચકોના હૃદયને ઊંડાણ પૂર્વક સ્પર્શે છે

'ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચાર' મુખ્ય યોજનાઓ અને 'ન્યૂ ઈન્ડિયા' ની ભાવનાને ઉજાગર કરે છે. હું માનું છું કે આ રચનાત્મક સામગ્રી એક જાગૃત નાગરિકના દ્રષ્ટિકોણથી લખવામાં આવી છે - જે વાચકોના હૃદયને ઊંડાણ પૂર્વક સ્પર્શે છે. તે એવા ભાવનાત્મક અને માનસિક પરિવર્તનને પ્રતિબિંબિત કરે છે જે આપણે પ્રભાવિત વિસ્તારોમાં જોવા ઈચ્છીએ છીએ. તમારા મૂલ્યવાન સમય માટે અને ભારતના પ્રગતિના દસ્તાવેજીકરણના તમારા આ નોંધપાત્ર કાર્ય બદલ હું હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું.

રાજા મુથ્યાલા

rajaa.muthyala@gmail.com

ઝડપી ગતિએ પ્રગતિ કરી રહ્યું છે ભારત

મને 'ન્યૂ ઈન્ડિયા સમાચાર' માં એક ઓનલાઈન લેખ વાંચવાની તક મળી. આપણું ભારત ખૂબ જ ઝડપી ગતિએ પ્રગતિ કરી રહ્યું છે. દેશની પ્રગતિ માટે કામ કરતી દરેક મહિલા પર મને ગર્વ છે. 'ઑપરેશન સિંદૂર' દ્વારા સમગ્ર વિશ્વએ ભારતની અદ્દભૂત શક્તિ જોઈ.

jamesdevassy603@gmail.com

વિકાસના પથ પર આગળ વધી રહ્યો છે દેશ

દેશના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળ, મને પહેલીવાર કાશી વિશ્વનાથ મંદિરની વૈદિક ઘડિયાળના ઐતિહાસિક મહત્વ વિશે જાણવા મળ્યું. આ દેશનું સૌભાગ્ય છે કે પ્રધાનમંત્રી મોદીના કુશળ સંચાલન અને દૂરંદેશી વિચારસરણીને કારણે આપણો દેશ, ભારત, વિકાસના પથ પર આગળ વધી રહ્યો છે. આ ઉપરાંત, આ બાબત આવનારી પેઢીઓ માટે પ્રેરણારૂપ બનશે; ભવિષ્યની પેઢી આનાથી વધુને વધુ જાગૃત થઈ રહી છે.

નીરજ કુમાર અગ્રવાલ

neerajagarwal951@gmail.com

પત્ર વ્યવહાર અને ઈમેલ માટેનું સરનામુઃ રૂમ નંબર-1077, સૂચના ભવન, સીજીઓ કોમ્પલેક્ષ, નવી દિલ્હી - 110003.

ઈમેલ : response-nis@pib.gov.in

વિકસિત ભારત-જી રામ જી 1 જુલાઈથી અમલમાં આવશે

"વિકસિત ભારત - રોજગાર અને આજીવિકા મિશનની ગેરંટી" – અથવા 'વિકસિત ભારત-જી રામ જી' કાયદો - જેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસ અને રોજગારને એક નવી દિશા આપવાનો છે, તે 1 જુલાઈ, 2026થી સમગ્ર દેશમાં અમલમાં આવવા જઈ રહ્યો છે. આ નવા માળખા હેઠળ, ગ્રામીણ પરિવારના પ્રત્યેક પુખ્ત સભ્ય, જે અકુશળ શારીરિક શ્રમ મજૂરી કરવાની ઈચ્છા સાથે અરજી કરશે, તેમને દરેક નાણાકીય વર્ષમાં 125 દિવસના વેતન આધારિત રોજગારની વૈધાનિક કાનૂની ગેરંટી આપવામાં આવશે. આ યોજના હાલમાં મનરેગા હેઠળ આપવામાં આવતી 100 દિવસની રોજગાર ગેરંટી કરતાં 25 દિવસનો વધારો દર્શાવે છે.

કામદારોને તેમની કામની માંગણી સામે નિયત સમય મર્યાદામાં રોજગારી પૂરી પાડવામાં આવશે, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જશે તો કામદારો કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર બેરોજગારી ભથ્થું મેળવવા માટે હકદાર રહેશે. વેતનની ચુકવણી ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર (DBT) દ્વારા સીધી કામદારોના બેંક ખાતા માં, અથવા તો સાપ્તાહિક ધોરણે અથવા મસ્ટર રોલ બંધ થયાના 15 દિવસની અંદર જમા કરવામાં આવશે. જો આ ચુકવણીના સમયપત્રકનું પાલન કરવામાં નહીં આવે, તો કામદારો અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર વિલંબ માટે વળતર મેળવવા પાત્ર રહેશે. વર્તમાન ઈ - કેવાયસી ચકાસાયેલ મનરેગા જોબ કાર્ડ નવા 'રૂરલ એમ્પ્લોયમેન્ટ ગેરંટી કાર્ડ' ઇશ્યૂ ન થાય ત્યાં સુધી 'વિકસિત ભારત-જી રામ જી' યોજના હેઠળ માન્ય રહેશે. માત્ર ઈ - કેવાયસી ચકાસણી બાકી હોવાના આધારે કોઈ પણ કામદારને રોજગારી આપવાનો ઈનકાર કરી શકાશે નહીં.

ભોપાલમાં નૌસૈનિક નૌકાયન કેન્દ્રનું ઉદ્ઘાટન

17 મે, 2026ના રોજ, ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા ભોપાલના પ્રખ્યાત અપર લેક - જે ભોજતાલ તરીકે પણ ઓળખાય છે - ખાતે તેના મુખ્ય નૌકાયન કેન્દ્રનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. અદ્યતન સુવિધાઓથી સજ્જ આ નૌકાયન કેન્દ્રનો ઉપયોગ ભારતીય નૌકાદળની નૌકાયન ટીમ, નૌકાદળની રોઈંગ, કેનોઈંગ અને કાયાકિંગ ટીમો તેમજ નેશનલ કેડેટ કોર્પ્સ (NCC) ને વ્યાપક પ્રમાણમાં તાલીમ આપવા માટે કરવામાં આવશે. હાલમાં , નૌકાયન ટીમમાં ટીમના 34 સભ્યોમાંથી 17 સભ્યો મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના છે. આ સુવિધાનો ઉદ્દેશ્ય રાજ્યના વધુમાં વધુ યુવાનોને સ્પર્ધાત્મક વોટર સ્પોર્ટ્સ અપનાવવા માટે પ્રેરિત કરવાનો અને તેમને સંરક્ષણ દળોમાં જોડાવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે. આ પહેલ ઓલિમ્પિક અને એશિયન ગેમ્સ માટે વિશ્વસ્તરીય રમતગમતની પ્રતિભાઓને પ્રોત્સાહન આપવાના પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના વિઝનને સાકાર કરવા તરફ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.

'કોફીઝ ઓફ નાગાલેન્ડ' અભિયાનની શરૂઆત

નાગાલેન્ડ માટે ક્લસ્ટર-આધારિત 'કોફી વેલ્યુ ચેઈન ડેવલપમેન્ટ મિશન' શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. 'કોફીઝ ઓફ નાગાલેન્ડ' મિશન માટે ₹175 કરોડના ખર્ચ સાથેનું માળખું તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. આ મિશન એવી રીતે તૈયાર કરવા માં આવ્યું છે કે જેથી તેમાં લેવામાં આવેલા પગલાં જમીની હકીકતો અને કોફીનું ઉત્પાદન કરતા સમુદાયોની આકાંક્ષાઓ સાથે સુસંગત રહે. આ મિશન ક્લસ્ટર-આધારિત અભિગમ સાથે સુસંગત છે. આ ઉપરાંત, ઉત્તર પૂર્વીય ક્ષેત્રના વિકાસ અને સંચાર મંત્રી જ્યોતિરાદિત્ય એમ. સિંધિયાએ 'અરુણાચલ કીવીઃ અરુણાચલ પ્રદેશની યુએસપી - અરુણાચલ પ્રદેશ રાજ્ય માટે ક્લસ્ટર - આધારિત કીવી ખેતી અને વેલ્યુ ચેઈન ડેવલપમેન્ટ મિશન' પણ શરૂ કર્યું છે.

ભારતની પ્રથમ સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ટ્રેન

ભારતની પ્રથમ સ્વદેશી હાઈડ્રોજન ટ્રેન પાટા પર દોડવા માટે તૈયાર છે. 1200 કિલો વોટના એન્જિન દ્વારા સંચાલિત આ ભવિષ્યવાદી, ધુમાડા રહિત અને પ્રદૂષણ મુક્ત ટ્રેન મહત્તમ 75 કિલોમીટર પ્રતિ કલાકની ઝડપે દોડશે. ભારતીય રેલવે એ ઉત્તર રેલવેના જીંદ-સોનીપત સેક્શન પર આ 10 કોચ વાળી, હાઈડ્રોજન ફ્યુઅલ સેલ આધારિત ટ્રેનને દોડાવવાની મંજૂરી આપી દીધી છે. રેલવે ક્ષેત્રમાં આગામી પેઢીના ઇંધણ ટેકનોલોજીના વિકાસમાં આ પહેલને એક મહત્વપૂર્ણ પગલું માનવામાં આવી રહ્યું છે.

આ હાઈડ્રોજન ટ્રેન પહેલની શરૂઆત સાથે, ભારત હવે પસંદગીના દેશોના એક ઉચ્ચ કક્ષાના ક્લબમાં જોડાઈ ગયું છે - જેમાં જર્મની, જાપાન, ચીન અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સનો સમાવેશ થાય છે - જે સ્વચ્છ રેલ પરિવહન માટે હાઈડ્રોજનનો ઉપયોગ કરવાની સંભાવનાઓ સક્રિયપણે શોધી રહ્યા છે. "નવી વિચારસરણી અને નવી ઊર્જા" સાથે "નવા ભારત" ને મૂર્તિમંત કરતી, આ હાઈડ્રોજન ટ્રેન ફક્ત પાણીની વરાળનું ઉત્સર્જન કરે છે. સ્વચ્છ ઊર્જા દ્વારા સંચાલિત અને સ્વદેશી ટેકનોલોજી અને સલામત કામગીરી દર્શાવતી, આ ટ્રેન શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન પ્રાપ્ત કરવા તરફ ભારતની સફરમાં એક મહત્વપૂર્ણ પગલું રજૂ કરે છે.

'ખેત બચાવો અભિયાન' 30 જૂન સુધી દેશભરમાં ચલાવવા માં આવશે

'ખેત બચાવો અભિયાન' માત્ર એક જાગૃતિ કાર્યક્રમ નથી; પરંતુ તે ખેતર, ખેડૂત અને ગામડાને જોડતી એક વ્યાપક રાષ્ટ્રીય પહેલ છે, જેને દેશના ખૂણે - ખૂણે દરેક ગામ સુધી લઈ જવામાં આવી રહ્યું છે. આ અભિયાન રાસાયણિક ખાતરોના ઉપયોગને ઘટાડવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે - ખાસ કરીને તેના અસંતુલિત વપરાશને રોકવા પર. ખેડૂતોને વિવિધ પ્રકારની માહિતી પૂરી પાડવામાં આવશે, જેમાં જમીન પરીક્ષણના આધારે ખાતરોના સંતુલિત અને યોગ્ય ઉપયોગ અંગેના માર્ગદર્શનનો પણ સમાવેશ થાય છે.

વસ્તી વિષયક ફેરફારો પર ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિની રચના

ઘૂસણખોરી અને અન્ય પરિબળો દ્વારા થતા અકુદરતી વસ્તી વિષયક ફેરફારો કોઈ પણ રાષ્ટ્રના વર્તમાન અને ભવિષ્ય માટે એક ભયંકર પડકાર ઉભો કરે છે. આ પડકારનો સામનો કરવા માટે, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 15 ઓગસ્ટ, 2025ના રોજ "વસ્તી વિષયક પરિવર્તન પર ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિ" ની રચનાની જાહેરાત કરી હતી - આ દરખાસ્તને કેબિનેટની મંજૂરી મળી હતી. સરકારે હવે ઔપચારિક રીતે આ સમિતિની રચના કરી છે. આ સમિતિ ગેરકાયદેસર સ્થળાંતર અને અન્ય અસામાન્ય કારણોને કારણે સમગ્ર ભારતમાં થઈ રહેલા વસ્તી વિષયક ફેરફારોનું વ્યાપક મૂલ્યાંકન કરશે; વધુમાં તે ચોક્કસ ધાર્મિક અને સામાજિક સમુદાયોના સ્તરે અસામાન્ય વસ્તી વિષયક ફેરફારોના પેટર્નનું વિશ્લેષણ કરશે. તે જ સમયે, તે આ મુદ્દાઓના ઉકેલ માટે એક વ્યવસ્થિત અને સમયબદ્ધ યોજના રજૂ કરશે. ■

જન્મ તારીખ: 21 જૂન, 1987

માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય આદિવાસી મહિલા

ઝારખંડના વિનિતા સોરેને માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ આદિવાસી મહિલા બનીને ઈતિહાસ રચ્યો છે. 25 વર્ષની ઉંમરે વિનિતાએ જે ઊંચાઈઓ હાંસલ કરી છે, તે તેમની અદમ્ય મહેનત અને અડગ સાહસની વાર્તાની સાબિતી છે. વિશ્વના સૌથી ઊંચા શિખરની ટોચે પહોંચીને તેમણે સાબિત કરી દીધું કે સપનાઓ કોઈ પણ સામાજિક મર્યાદાઓથી બંધાયેલા હોતા નથી. ઝારખંડના એક નાનકડા ગામથી શરૂ કરીને વિશ્વના સૌથી ઊંચા શિખર સુધીની સફર ખેડીને, વિનિતા સોરેન આજે સમગ્ર દેશની દીકરીઓ માટે પ્રેરણાસ્ત્રોત બની ગયા છે.

માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર વિનિતાનું જીવન સામાન્ય આદિવાસી છોકરીઓની જેમ જ હતું. અહીં સાધારણ જીવનની મર્યાદા ખેતરોમાં મજૂરી કરવા, મર્યાદિત શિક્ષણ અને સીમિત સપનાઓ પૂરતી જ સીમિત હતી; છતાં, વિનિતાના સપનાઓ એવરેસ્ટ કરતાં પણ વધુ ઊંચા હતા. 21 જૂન, 1987ના રોજ જન્મેલા વિનિતાએ માત્ર માઉન્ટ એવરેસ્ટ પર જ વિજય મેળવ્યો નથી, પરંતુ તેમના જુસ્સા, ભાવના અને પ્રબળ ઈચ્છા શક્તિથી પ્રેરિત થઈને ભારતીય આદિવાસી સમુદાયને એક નવી ઓળખ પણ અપાવી

કોલ્હાન વિસ્તારની એક દીકરી, વિનિતા સોરેનનું બાળપણ ખેતરો અને મર્યાદિત વિચારો વચ્ચે વીત્યું હતું. તેમના ગામ અને આસપાસના વિસ્તારોમાં છોકરીઓ માટે માત્ર શિક્ષિકા અથવા નર્સ બનવું એ જ એકમાત્ર વ્યવસાયનો વિકલ્પ માનવામાં આવતો હતો, પરંતુ તેમનું સપનું તદ્દન અલગ હતું. આખરે એવરેસ્ટ સર કરતા પહેલા તેમને સાત વર્ષની સખત મહેનત લાગી હતી. આ સમય દરમિયાન, તેમને સમજાયું કે પર્વતારોહણ એ માત્ર શારીરિક શક્તિની જ નહીં પરંતુ માનસિક શક્તિ, હિંમત અને દ્રઢ નિશ્ચયની પણ કસોટી છે. અતિશય ઠંડી અને હિમ વર્ષા તેમના માટે ઘણી પડકારજનક ક્ષણો લઈને આવી. ઘણી વાર તેમને એવું લાગતું હતું કે તેમની પાસે કોઈ સ્પષ્ટ મહત્વાકાંક્ષા નથી, પરંતુ હિંમત, ખંત અને દુનિયા જીતવાના જુસ્સાએ તેમને બરફથી ઢંકાયેલા પર્વતના સર્વોચ્ચ શિખર પર પહોંચાડી દીધા.

2004માં, વિનિતા પહેલી વાર બચેન્દ્રી પાલને મળ્યા અને તેમનાથી પ્રેરિત થઈને તેમણે પર્વતારોહક બનવાનું પોતાનું લક્ષ્ય નક્કી કર્યું. માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીય મહિલા બચેન્દ્રી પાલે વિનિતાને તાલીમ આપી હતી. આદિવાસી અને ખેડૂત પરિવારમાંથી આવતી હોવાને કારણે, પર્વતારોહક બનવા માટે તેમની પાસે કોઈ પ્રેરણા નહોતી. તેમના માટે માત્ર ઘર છોડવું એ પણ માઉન્ટ એવરેસ્ટ ચડવા જેટલું જ મોટું અને અઘરું કામ હતું, પરંતુ તેમના પરિવારે તેમના પર વિશ્વાસ રાખ્યો અને આગળ વધવા માટે પ્રોત્સાહિત કર્યા. સખત તાલીમ પછી, જ્યારે બચેન્દ્રી પાલે વિનિતાને કહ્યું કે તે એવરેસ્ટ માટે તૈયાર છે, ત્યારે તે પોતાને રોકી શક્યા નહીં. આખરે, તેમને એવરેસ્ટ સર કર્યું. ત્યાર બાદ તેઓએ અન્ય ઘણા શિખરો પણ સર કર્યા. આજે, તેમનો પરિવાર તેમના નામથી ઓળખાય છે.

ઝારખંડના સરાઈકેલા ખરસાવાં જિલ્લાના કેશોરસોરા ગામની વતની વિનિતાને, તેમના એવરેસ્ટ અભિયાનમાં ટાટા સ્ટીલ દ્વારા કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટીના ભાગરૂપે આર્થિક અને અન્ય સહયોગ આપવામાં આવ્યો હતો. એક ગ્રામીણ આદિવાસી યુવતીનું 8,848 મીટરની ઊંચાઈએ આવેલા વિશ્વના સૌથી ઊંચા શિખર પર પહોંચવું, તે પોતાનામાં એક સિદ્ધિ છે. તેમને આ સિદ્ધિઓ બદલ સમગ્ર દેશમાં અસંખ્ય સન્માન અને પુરસ્કારો મળ્યા છે. ■

પ્રધાનમંત્રી મોદીએ 51મી 'પ્રગતિ' બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી

નિયમિત દેખરેખ

અને જન ભાગીદારી પર મૂક્યો ભાર

પ્રગતિ (પ્રો-એક્ટિવ ગવર્નન્સ એન્ડ ટાઈમલી ઈમ્પ્લિમેન્ટેશન) ભારતમાં ડિજિટલ ગવર્નન્સ માટે એક મહત્વપૂર્ણ અને અસરકારક પ્લેટફોર્મ તરીકે ઉભરી આવ્યું છે. પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના નિયમિત અધ્યક્ષપદ હેઠળ, આ પ્લેટફોર્મે માર્ચ 2015થી અસંખ્ય મોટા પ્રોજેક્ટ્સને ઝડપી બનાવવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી છે. આ પહેલને આગળ ધપાવતા, કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોના પ્રયાસો વચ્ચે સુમેળ સાધીને વધુ સારા અને સમયબદ્ધ શાસનને સુનિશ્ચિત કરવા માટે પ્રધાનમંત્રી મોદીએ 27 મેના રોજ 51મી પ્રગતિ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી હતી...

ICT આધારિત મલ્ટી - મોડલ પ્લેટફોર્મ 'પ્રગતિ'ની 51મી બેઠકની અધ્યક્ષતા કરતા પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ રેલવે, પાવર અને રોડ સેક્ટરના આશરે ₹30,000 કરોડના સંયુક્ત ખર્ચ ધરાવતા સાત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સની સમીક્ષા કરી હતી. બેઠક દરમિયાન પીએમ મોદીએ ભાર પૂર્વક જણાવ્યું હતું કે જાહેર પ્રોજેક્ટ્સના અમલીકરણમાં વિલંબ થવાથી માત્ર ખર્ચમાં જ વધારો નથી થતો, પરંતુ સામાન્ય નાગરિકો સુધી સુવિધાઓ પહોંચાડવામાં પણ વિલંબ થાય છે. તેમણે જણાવ્યું હતું કે દરેક વિલંબની સીધી અસર લોકોના જીવન, પ્રાદેશિક વિકાસ અને જાહેર સંસાધનો પર પડે છે. આ સંદર્ભમાં, તેમણે મંત્રાલયો, વિભાગો અને રાજ્યોને બાકી રહેલા મુદ્દાઓ ઉકેલવા, અડચણો દૂર કરવા અને કામગીરી ઝડપથી પૂર્ણ કરવા માટે સક્રિય અભિગમ અપનાવવા વિનંતી કરી હતી.

પ્રધાનમંત્રી મોદીએ કરી મુખ્ય પ્રોજેક્ટ્સની સમીક્ષા

- રેલવે, વીજળી અને માર્ગ ક્ષેત્રોને આવરી લેતા સાત માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સ.
- સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન 2.0 અને કેન બેતવા લિંક પ્રોજેક્ટ
- શહેરી વિસ્તારોમાં મિશન-મોડના ધોરણે રૂફ ટોપ સોલર કવરેજનો વ્યાપ વધારવાની હાકલ

9 રાજ્યોમાં ફેલાયેલા **30,000** કરોડના રોકાણ સાથે સંકળાયેલા પ્રોજેક્ટ્સની સમીક્ષા

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ જણાવ્યું હતું કે કેન - બેતવા નદી જોડાણ પ્રોજેક્ટ અન્ય રાજ્યો માટે એક આદર્શ પ્રોજેક્ટ તરીકે કામ કરવો જોઈએ, જે તેમને પરસ્પર સર્વ સંમતિ દ્વારા પાણી સંબંધિત પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવી શકાય. તેમણે રાજ્યોને સોલિડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટને લગતી માળખાગત સુવિધાઓ-જેમાં વેસ્ટ પ્રોસેસિંગ પ્લાન્ટ્સ અને 'ગોબરધન' પ્લાન્ટ્સનો સમાવેશ થાય છે - તે શક્ય તેટલી વહેલી તકે પૂર્ણ કરવા અનુરોધ કર્યો હતો. આ દરમિયાન, પ્રધાનમંત્રીની સલાહ પર અમલ કરતા, રાજ્ય સ્તરે સામાજિક ક્ષેત્રની યોજનાઓની માસિક સમીક્ષા માટેની એક વ્યવસ્થા શરૂ કરવામાં આવી છે, જેની શરૂઆત સ્વચ્છ ભારત મિશનની સમીક્ષા સાથે કરવામાં આવી છે. ■

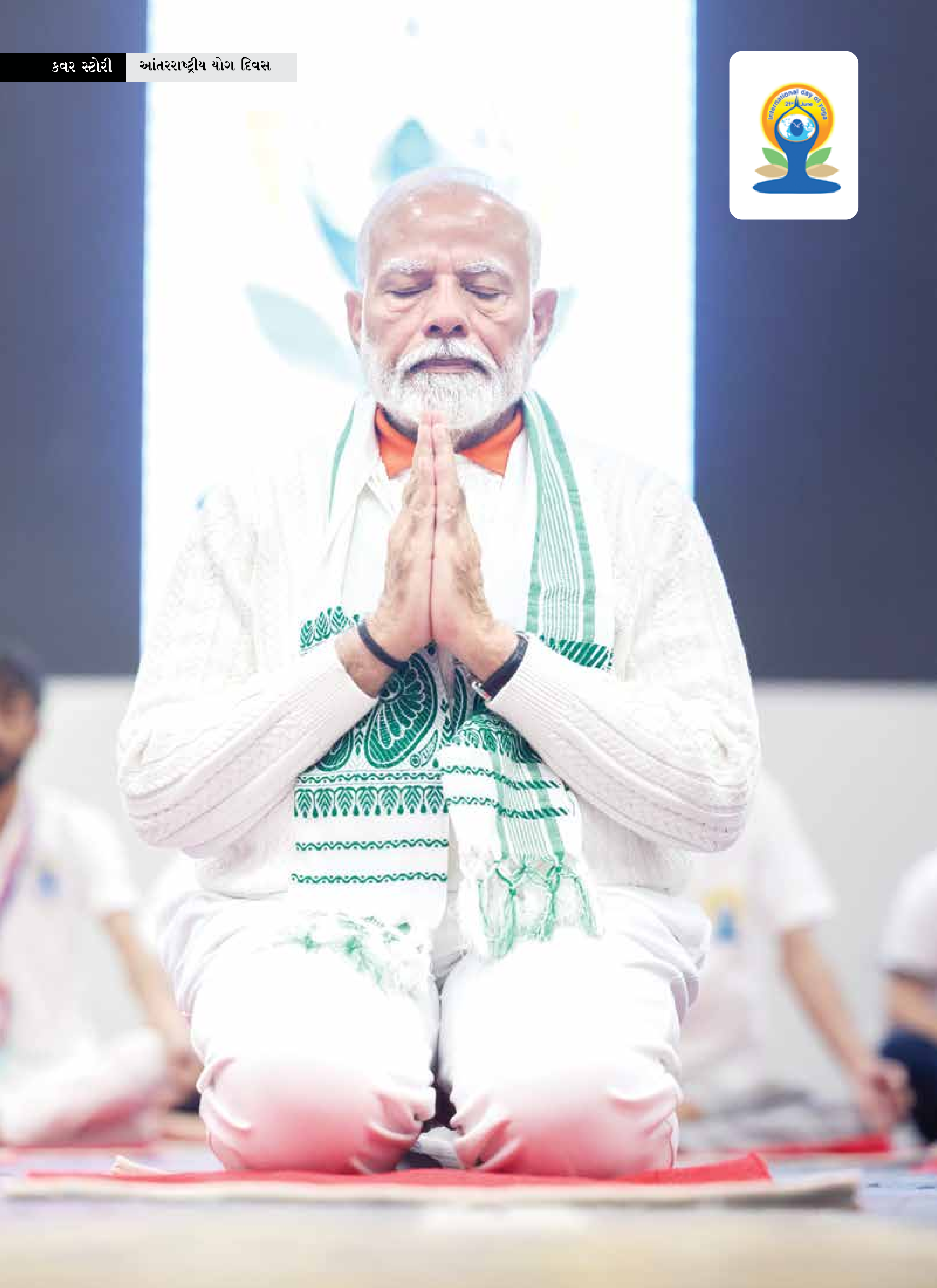

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસના 12 વર્ષ

યોગ બન્યો વિશ્વનો સૌથી મોટો સાંસ્કૃતિક ઉત્સવ

"योगश्चितवृतिनिरोघ:" ચિત્ત અથવા મનના વિચારોના પ્રવાહને નિયંત્રિત કરવો એ યોગ છે. વર્ષ 2014માં અલગ આયુષ મંત્રાલયની સ્થાપના કરીને આરોગ્ય સેવાઓમાં આયુર્વેદ સાથે યોગ અને અન્ય પરંપરાગત ચિકિત્સા પદ્ધતિઓને એકીકૃત કરવાની પહેલ કરવામાં આવી હતી. ભારતના પ્રયાસોના પરિણામે સમગ્ર વિશ્વમાં 21 જૂન, 2015થી આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની ઉજવણી શરૂ થઈ. યોગ આપણી સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાની ઓળખ છે, જે આપણને શારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક રીતે સ્વસ્થ રાખે છે. આજે, યોગની શક્તિના બળે ભારત સમગ્ર વિશ્વમાં તેના 'સોફ્ટ પાવર' નો પ્રચંડ પ્રભાવ પ્રદર્શિત કરી રહ્યું છે...

આ વર્ષે, 21 જૂને 12મો આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ એક ખાસ પ્રસંગ છે, જે એક ખરેખર વિશેષ પ્રસંગ સાથે સુસંગત છે. આ વર્ષે પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વમાં કેન્દ્ર સરકારના પણ 12 વર્ષ પૂર્ણ થઈ રહ્યા હોવાથી, જૂન મહિનો ઉજવણીનો મહિનો બની ગયો છે...

ભલે તે સામાન્ય જનતા હોય કે મહાનુભાવો, યુવાન હોય કે વૃદ્ધ, સ્ત્રી હોય કે બાળક, આસ્તિક હોય કે નાસ્તિક - આજે 'યોગ' તમામ વય જૂથના લોકોની શારીરિક, ઊર્જાત્મક, માનસિક અને ભાવનાત્મક ઓળખનો એક અભિન્ન ભાગ બની ગયો છે. ધર્મ, સંપ્રદાય, જ્ઞાતિ, અમીર-ગરીબ અને દેશોને વિભાજિત કરતી રાષ્ટ્રીય સરહદોને પાર કરીને, તે સમગ્ર વિશ્વ માટે એક સાર્વત્રિક ભાષા તરીકે ઉભરી આવ્યો છે. યોગની આ જ વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાની પ્રશંસા સદીઓ પહેલાં મહાન સંસ્કૃત કવિ ભર્તૃહરિએ તેમના 'શતકત્રયમ્' માં કરી હતી.

धैर्यं यस्य पिता क्षमा च जननी शान्तिश्चिरं गेहिनी
सत्यं सूनुरयं दया च भगिनी भ्राता मनः संयमः।
शय्या भूमितलं दिशोऽपि वसनं ज्ञानामृतं भोजनं
एते यस्य कुटिम्बिनः वद सखे कस्माद् भयं योगिनः ।।

સદીઓ પહેલા આપેલા આ શ્લોકનો સીધો અર્થ એ છે કે નિયમિત યોગાભ્યાસ દ્વારા, કેટલાક સારા ગુણો સંબંધીઓ અને મિત્રો જેવા બને છે. યોગ હિંમત કેળવે છે, જે હંમેશા પિતાની જેમ આપણું રક્ષણ કરે છે. ક્ષમાનો ભાવ ઉત્પન્ન થાય છે, જેમ માતા પોતાના બાળકો માટે કરે છે, અને માનસિક શાંતિ આપણો કાયમી મિત્ર બને છે. ભર્તૃહરીએ કહ્યું છે કે નિયમિત યોગાભ્યાસ દ્વારા, સત્ય આપણું બાળક, દયા આપણી બહેન, આત્મ-નિયંત્રણ આપણો ભાઈ, પૃથ્વી આપણી પથારી અને જ્ઞાન આપણી ભૂખ છીપાવનાર બને છે. જ્યારે આટલા બધા ગુણો વ્યક્તિના સાથી બને છે, ત્યારે યોગી તમામ પ્રકારના ભય પર વિજય મેળવે છે.

હકીકતમાં, ક્યાંય પણ મફત આરોગ્ય વીમો નથી, પરંતુ યોગ એ સ્વાસ્થ્યની એકમાત્ર ગેરંટી છે જે શૂન્ય બજેટમાં સ્વાસ્થ્યની ખાતરી આપે છે. પરિણામે,

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી જણાવે છે કે: 'આ સદીમાં, આપણે જોઈ રહ્યા છીએ કે કેવી રીતે યોગે સમગ્ર વિશ્વને એક તાંતણે બાંધ્યું છે. જેવી રીતે યોગ શરીર, મન, બુદ્ધિ અને આત્મા વચ્ચે સુમેળ સાધે છે, તેવી જ રીતે આજે તે સમગ્ર વિશ્વને પણ એકતાના સૂત્રમાં બાંધી રહ્યો છે. દરેક વ્યક્તિ તણાવ મુક્ત, રોગ મુક્ત અને આનંદમય જીવન જીવવાની આકાંક્ષા રાખે છે; જો કોઈ એક જ એવો માર્ગ હોય જેના દ્વારા આ બધી આકાંક્ષાઓ પૂર્ણ થઈ શકે, તો તે માર્ગ યોગ છે. “સંતુલિત રીતે સંપૂર્ણ જીવન કેવી રીતે જીવી શકાય? શરીર, મન, વિચારો અને આચરણમાં સ્વસ્થ રહેવાની આંતરિક યાત્રા કેવી રીતે અનુભવી શકાય? તો તે યોગ દ્વારા જ શક્ય બને છે.”

યોગ એ માત્ર શારીરિક વ્યાયામ નથી; પરંતુ, તે પોતાની જાત સાથે, વિશ્વ સાથે અને પ્રકૃતિ સાથે એકતાની ભાવના શોધવાની શોધને મૂર્તિમંત કરે છે. પ્રધાનમંત્રી તરીકેનો કાર્ય ભાર સંભાળ્યાના માત્ર ચાર મહિનામાં જ, 27 સપ્ટેમ્બર 2014ના રોજ, પ્રધાનમંત્રી મોદીએ યોગને વૈશ્વિક મંચ પર લઈ જવાની પહેલ કરી હતી; આ પહેલને ડિસેમ્બર 2014માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા દ્વારા મંજૂરી મળી, જેના પરિણામે 21 જૂનને 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ' તરીકે માન્યતા મળી.

યોગ બન્યો વૈશ્વિક પર્વ

योग: कर्मसु कौशलम्।। અર્થાતઃ કર્મની કુશળતા જ યોગ છે. આ મંત્ર આપણને શીખવે છે કે યોગ દ્વારા વ્યક્તિ જીવનમાં વધુ સક્ષમ બનવાની ક્ષમતા કેળવે છે. જો આપણે આપણી ફરજો શિસ્તબદ્ધ રીતે નિભાવીએ અને આપણી જવાબદારીઓ પૂરી કરીએ, તો તે પણ યોગનું જ એક સ્વરૂપ છે. આ જ મંત્રને સાર્થક કરતા, ભારતે યોગને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માન્યતા અપાવીને તેને એક “સોફ્ટ પાવર” તરીકે સ્થાપિત કર્યો છે; તદુપરાંત, યોગને કર્મયોગ સાથે જોડીને, તેણે વ્યક્તિ, સમાજ અને રાષ્ટ્રની વિકાસ ક્ષમતામાં અનેક ગણો વધારો કર્યો છે.

દુનિયાના સૌથી પ્રભાવશાળી સંગઠન - G-20નું પ્રમુખપદ સંભાળતી વખતે, ભારતે દરેક કાર્યક્રમમાં યોગનો ખાસ સમાવેશ કરીને ભારતીય સભ્યતાની ઓળખને મજબૂત બનાવી. 2014માં, એક સમર્પિત આયુષ મંત્રાલયની સ્થાપના કરીને, ભારતે તેની આરોગ્ય સેવાઓમાં આયુર્વેદ અને અન્ય પરંપરાગત ચિકિત્સા પદ્ધતિઓની સાથે યોગના સમન્વયની શરૂઆત કરી. ભારતના આ જ પ્રયાસોને કારણે વિશ્વએ 21 જૂન, 2015થી 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ' ઉજવવાનું શરૂ કર્યું. આ પ્રયત્નોનું જ પરિણામ છે કે યોગ - જે ભારતની સૌથી પ્રાચીન અને સમૃદ્ધ પરંપરા છે - રોગ નિવારણ માટે એક શક્તિશાળી માધ્યમ તરીકે ઉભરી આવ્યો છે, અને વિશ્વને તેમાં રહેલી આંતરિક શક્તિનો અહેસાસ થયો છે. આજે, યોગ વૈશ્વિક સહયોગ માટે એક સમાન પાયા તરીકે વિકસી રહ્યો છે. આજે, યોગ સમગ્ર માનવજાતને રોગમુક્ત જીવનની ખાતરી આપે છે. યોગ - જે માત્ર થોડા વર્ષો પહેલા સુધી ઘરો અને આધ્યાત્મિક કેન્દ્રો પૂરતો જ મર્યાદિત હતો - તે હવે સમગ્ર વિશ્વમાં લોકપ્રિય બન્યો છે.

જ્યારે આપણે કર્મયોગની ભાવનાથી પ્રેરિત થઈને યોગનો માર્ગ અપનાવીએ છીએ, ત્યારે એક વ્યક્તિ તરીકે, એક સમાજ તરીકે અથવા એક રાષ્ટ્ર તરીકે આપણી શક્તિ અનેક ગણી વધી જાય છે. આજે આપણે આ જ ભાવનાનો સંકલ્પ લેવાનો છે: આપણે આપણા સ્વાસ્થ્ય અને આપણા પ્રિયજનોના સ્વાસ્થ્ય માટે તમામ સંભવિત પ્રયાસો કરીશું. એક જાગૃત નાગરિકના રૂપમાં એકજૂથ થઈને આગળ વધીશું.

- નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી

યોગ હવે એક વૈશ્વિક ઉત્સવમાં પરિવર્તિત થઈ ગયો છે, કારણ કે તે માત્ર કોઈ એક વ્યક્તિ માટે નથી, પરંતુ સમગ્ર માનવજાત માટે છે. આ વર્ષે જ્યારે સમગ્ર વિશ્વ આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની ઉજવણી કરી રહ્યું છે, ત્યારે પ્રધાનમંત્રી

યોગમાં સંશોધન

100 **જિલ્લાઓને એક બહુ કેન્દ્રીય રાષ્ટ્રવ્યાપી સંશોધન અભ્યાસમાં આવરી લેવામાં આવ્યા હતા, જેમાં જાણવા મળ્યું કે યોગ ડાયાબિટીસને નિયંત્રિત કરવામાં અસરકારક છે.**

- સંશોધન પત્રોના પ્રકાશનમાં આશરે 6 ગણો અને ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સમાં 11% નો વધારો થયો છે. AIIMS, નવી દિલ્હીના 'સેન્ટર ફોર ઇન્ટિગ્રેટિવ મેડિસિન' ના 20થી વધુ સંશોધન પત્રો આંતરરાષ્ટ્રીય જર્નલ્સમાં પ્રકાશિત થયા છે.
- જે દર્દીઓએ યોગનો અભ્યાસ કર્યો હતો, તેમનામાં કેન્સર પુનરાવર્તિત થવાનું જોખમ આશરે 15 ટકા જેટલું ઓછું થયું.
- ન્યુરોલોજી જર્નલ ઇન માઇગ્રેનમાં પ્રકાશિત થયેલા એક સંશોધન મુજબ, યોગ દ્વારા પ્રી-ડાયાબિટીક રિવર્સલ પણ શક્ય છે અને અમેરિકન ડાયાબિટીક એસોસિએશને પણ આ અભ્યાસની પ્રશંસા કરી.
- એકલા 'આયુષ રિસર્ચ પોર્ટલ' પર જ યોગ અને કુદરતી ઉપચાર સંબંધિત આશરે 1,426 સંશોધન અભ્યાસો નોંધાયેલા છે.
- એકલા આયુષ રિસર્ચ પોર્ટલમાં યોગ અને નેચરોપથી સંબંધિત આશરે 1,426 સંશોધન પત્રોની યાદી છે, જેમાંથી 1,003 તબીબી સંશોધન છે.

યોગ દિવસમાં સહભાગિતા વધારવી

- IDY, 2016 દરમિયાન CYP આધારિત મૈત્રીપૂર્ણ યોગ પ્રદર્શનોમાં ભાગ લેનારાઓની સંખ્યા અંદાજે 85 લાખ હોવાનો અંદાજ હતો, જે આંકડો વધીને IDY 2019 સુધીમાં લગભગ 9 કરોડ થઈ ગયો હતો.
- IDY 2022માં, આ સંખ્યા અંદાજે 22.13 કરોડ પર પહોંચી ગઈ હતી, જ્યારે IDY 2023માં આ સંખ્યા લગભગ 23.44 કરોડ હતી.
- IDY 2024માં 24.53 કરોડ અને IDY 2025માં ભાગીદારી 26 કરોડના આંકડાને વટાવી ગઈ.
- IDY 2026 માટે, એવો અંદાજ છે કે 21મી જૂને CYP -આધારિત મૈત્રી પૂર્ણ યોગ પ્રદર્શનોમાં ભાગ લેનારાઓની સંખ્યા 27 કરોડને વટાવી જશે.

નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ હેઠળની સરકાર આ ક્ષેત્રે 12 વર્ષની સફર પૂર્ણ કરી રહી છે. ભારતીય સંસ્કૃતિમાં 12 વર્ષના સમયગાળાનું વિશેષ મહત્વ છે; એક તપસ્વી માટે આ સમયગાળો એક સંપૂર્ણ 'યુગ' સમાન માનવામાં આવે છે. આ સાથે જ, ભારત એક વિકસિત રાષ્ટ્ર બનવાના પોતાના મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્ય તરફ આગળ વધી રહ્યું છે.

યોગનું વૈશ્વિક બજાર વિસ્તરણ

આજનો સમય યોગની અસીમ સંભાવનાઓને સાકાર કરી શકાય તેમ છે. યુવાઓ ખૂબ મોટી સંખ્યામાં યોગના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરી રહ્યા છે અને પોતાની સાથે નવતર વિચારો લાવી રહ્યા છે. આ દિશામાં આયુષ મંત્રાલય દ્વારા 'સ્ટાર્ટઅપ યોગ ચેલેન્જ' પણ શરૂ કરવામાં આવી છે. આયુષ ઉદ્યોગની સૌથી મોટી તાકાત એ બાબતમાં રહેલી છે કે તે દરેક વ્યક્તિ માટે વિવિધ પ્રકારની તકો પ્રદાન કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે, આજે ભારતમાં આયુષ ક્ષેત્ર અંતર્ગત આશરે 40000 જેટલા MSME અથવા નાના પાયાના ઉદ્યોગો વિવિધ પ્રકારના ઉત્પાદનો ઓફર કરી રહ્યા છે અને અનેક નવતર પહેલો હાથ ધરી રહ્યા છે. આ પ્રયાસો સ્થાનિક અર્થતંત્રને નોંધ પાત્ર વેગ આપી રહ્યા છે.

માત્ર 12 વર્ષ પહેલાં, દેશનો આયુષ ઉદ્યોગનું મૂલ્ય આશરે 20000 કરોડનો હતો; જોકે, આજે તે અંદાજે 1.5 લાખ કરોડના મૂલ્યાંકન તરફ આગળ વધી રહ્યો છે. આગામી સમય માં, આ ક્ષેત્ર વૈશ્વિક બજારમાં હજુ પણ વધુ મોટા વિસ્તરણ માટે સંપૂર્ણ પણે સજ્જ છે. હાલમાં, હર્બલ દવાઓ અને મસાલાઓનું વૈશ્વિક બજાર 120 બિલિયન ડૉલર એટલે કે આશરે 10 લાખ કરોડનું છે. પારંપરિક ચિકિત્સા પદ્ધતિના આ ક્ષેત્રનો સતત વિસ્તાર થઈ રહ્યો છે, અને ભારત તેના દ્વારા મળનારી તમામ તકોનો સંપૂર્ણ લાભ ઉઠાવવા માટે સજ્જ છે. આ વિકાસથી યુવાઓ માટે લાખોની સંખ્યામાં રોજગારીની નવી તકો ઊભી થશે. ગુજરાતના જામનગરમાં, વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાએ ભારત સાથે મળીને 'ગ્લોબલ સેન્ટર ફોર ટ્રેડિશનલ મેડિસિન'ની સ્થાપના કરી છે.

WHO ગ્લોબલ સેન્ટર ફોર ટ્રેડિશનલ મેડિસિન (GTMC) જેવી પહેલ દ્વારા ભારત પરંપરાગત દવામાં વૈશ્વિક નેતા તરીકે પોતાને સ્થાપિત કરી રહ્યું છે. આ કેન્દ્ર પરંપરાગત દવાને પ્રોત્સાહન આપવા અને તેના પર સંશોધન હાથ ધરવા તરફ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે. તે વૈશ્વિક સ્તરે પુરાવા-આધારિત પરંપરાગત, પૂરક અને સંકલિત દવા (TCIM) માટે એક મુખ્ય જ્ઞાન કેન્દ્ર તરીકે સેવા આપે છે. વધુમાં, કેન્દ્ર સરકારે AIIMSના મોડેલ પર ત્રણ નવી આયુર્વેદ સંસ્થાઓની સ્થાપનાની જાહેરાત કરી છે.

દુનિયાએ સમજ્યું આપણા યોગનું મહત્વ

આયુર્વેદની વધતી જતી લોકપ્રિયતાનું બીજું એક મુખ્ય પાસું 'યોગ પ્રવાસન' છે. યોગ એ માત્ર શારીરિક વ્યાયામ નથી; પરંતુ તે પોતાની જાત સાથે, વિશ્વ સાથે અને પ્રકૃતિ સાથે એકતા શોધવાનો માર્ગ છે. આ ભાવનાને ત્યારે વધુ મજબૂતી મળી જ્યારે 21 જૂનને સત્તાવાર રીતે 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો - એક એવો પ્રસ્તાવ જેને 193 સભ્યો ધરાવતી સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભામાં 177 દેશોનું સહ-સમર્થન મળ્યું, જે એક રેકોર્ડ બ્રેક સર્વ સંમતિ હતી...

સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાએ તેના ઠરાવમાં સ્વીકાર્યું: "યોગ સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી માટે એક સર્વગ્રાહી અભિગમ પૂરો પાડે છે. આ ઉપરાંત, તે જીવનના

યોગમાં તાલીમ અને શિક્ષણ

- યોગના પ્રચાર અને પ્રસારમાં તાલીમ વિશેષ મહત્વ ધરાવે છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આયુષ મંત્રાલય અન્ય સંસ્થાઓની સાથે મોરારજી દેસાઈ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ યોગ જેવી સંસ્થાઓના માધ્યમથી વિવિધ સ્તરે તાલીમ પ્રદાન કરી રહ્યું છે.
- હાલમાં, દેશભરની અંદાજે 183 યુનિવર્સિટીઓના અભ્યાસક્રમોમાં યોગનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા યોગના વિવિધ કાર્યક્રમો લાવવામાં આવી રહ્યા છે.
- યોગા સર્ટિફિકેશન બોર્ડ (YCB)ની સ્થાપના ખાસ કરીને યોગ તાલીમ અને પ્રમાણપત્ર માટે કરવામાં આવી હતી.
- YCBના જણાવ્યા અનુસાર, અત્યાર સુધીમાં 9600થી વધુ મૂલ્યાંકનો, 480થી વધુ પરીક્ષાઓ અને 14થી વધુ વિશિષ્ટ ભાષાઓ આધારિત પરીક્ષાઓ યોજવામાં આવી છે. આ ઉપરાંત, 56થી વધુ દેશોના ઉમેદવારોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે.
- માહિતી અનુસાર, હાલમાં વિશ્વભરમાં અંદાજે 3 કરોડ યોગ સાધકો છે. આ દાયકાના અંત સુધીમાં આ સંખ્યા વધીને 3.5 કરોડ સુધી પહોંચવાનો અંદાજ છે.
- હાલમાં, યોગ સર્ટિફિકેશન બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓમાં યોગ વ્યાવસાયિકોનું પ્રમાણપત્ર, યોગ સંસ્થાઓની ચકાસણી, યોગ વ્યાવસાયિકો માટેની પ્રમાણપત્ર સંસ્થાઓની માન્યતા અને પ્લેસમેન્ટના ધોરણો અનુસાર યોગ સંસ્થાઓના ગ્રેડિંગનો સમાવેશ થાય છે.
- આ ઉપરાંત, વિદેશોમાં સ્થિત યુનિવર્સિટીઓમાં પણ યોગ માટે સમર્પિત વિશેષ વિભાગોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. છેલ્લા પાંચ વર્ષોમાં, વિશ્વભરમાં યોગ શાળાઓ અને સ્ટુડિયોની સંખ્યામાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે. 'અમેરિકન કોલેજ ઓફ સ્પોર્ટ્સ મેડિસિન'ની ટોપ-10ની યાદીમાં યોગે 7 મું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. ભારત સરકારે હવે યોગને એક સ્પર્ધાત્મક રમત તરીકે પણ માન્યતા આપી છે.

તમામ ક્ષેત્રોમાં સુમેળ સ્થાપિત કરે છે; તેથી, વિશ્વની વસ્તીમાં સ્વાસ્થ્ય માટે યોગાભ્યાસના ફાયદાઓ વિશેની માહિતીનો વ્યાપક પ્રસાર કરવો ફાયદાકારક રહેશે. આ સાથે જ, ભારતમાં સર્વગ્રાહી સ્વાસ્થ્ય ક્રાંતિના એક નવા યુગની શરૂઆત થઈ - જે 'ઉપચાર કરતાં બચાવ' ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે. જ્યારે ભારતે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN)માં યોગ માટેનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો, ત્યારે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના રેકોર્ડ દર્શાવે છે કે વિશ્વના મોટા ભાગના દેશો દ્વારા સહ - પ્રાયોજિત થનારો આ પ્રકારનો પ્રથમ પ્રસ્તાવ બન્યો હતો. તદુપરાંત, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ઈતિહાસમાં સૌથી ઓછા સમયગાળામાં પસાર થનારો પ્રસ્તાવ પણ બન્યો.

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ - 2026

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ (IDY) 2026નો મુખ્ય કાર્યક્રમ 21મી જૂનના રોજ પશ્ચિમ બંગાળની રાજધાની કોલકાતા ખાતે યોજાશે. આ વર્ષની ઉજવણીની મુખ્યથીમ 'સ્વસ્થ વૃદ્ધાવસ્થા માટે યોગ' રાખવામાં આવી છે, જે શારીરિક સ્વાસ્થ્ય, માનસિક સુખાકારી અને સ્વસ્થ વૃદ્ધાવસ્થાને પ્રોત્સાહન આપવામાં યોગની ભૂમિકા પર વિશેષ પ્રકાશ પાડે છે.

યોગને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવાના પ્રયાસો

ભારતની આઝાદી પછી, જાહેર આરોગ્ય કાર્યક્રમોમાં યોગનો સમાવેશ કરવાના પ્રયાસો ચોક્કસપણે કરવામાં આવ્યા હતા; જો કે, આ પહેલો એટલી ધીમી ગતિએ આગળ વધી કે તે યુગ દરમિયાન યોગને જે સન્માન મળવું જોઈતું હતું તે ન મળી શક્યું. વર્ષ 1976માં, પ્રથમ 'સેન્ટ્રલ રિસર્ચ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર યોગ' (જે હાલમાં 'મોરારજી દેસાઈ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ યોગ' તરીકે ઓળખાય છે)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. 1978માં, 'સેન્ટ્રલ કાઉન્સિલ ફોર રિસર્ચ ઈન યોગ એન્ડ નેચરોપથી'ની સ્થાપના થઈ. 2003માં, 'ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઈન્ડિયન સિસ્ટમ્સ ઓફ મેડિસિન એન્ડ હોમિયોપેથી' નું નામ બદલીને 'આયુષ વિભાગ' કરવામાં આવ્યું. જોકે, આ ક્ષેત્રને સૌથી મોટું પ્રોત્સાહન અને વેગ ત્યારે મળ્યો જ્યારે 9 નવેમ્બર, 2014 ના રોજ એક સમર્પિત આયુષ મંત્રાલયની સ્થાપના કરવામાં આવી. આ ઉપરાંત, સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં પ્રધાનમંત્રી મોદીના સંબોધન પછી - જેના કારણે યોગને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માન્યતા મળી - તે સમગ્ર વિશ્વમાં એક જન આંદોલન તરીકે ઉભરી આવ્યું. તદુપરાંત, ફેબ્રુઆરી 2016માં સરકારે એક વિશિષ્ટ બોર્ડની રચના કરી: 'રાષ્ટ્રીય યોગ અને કુદરતી ઉપચાર બોર્ડ.' આ માળખા હેઠળ, દેશમાં યોગ તાલીમની ગુણવત્તા સુધારવા માટે AIIMS અને IITs જેવી અગ્રણી સંસ્થાઓના નિષ્ણાતોની મદદ લેવામાં આવી છે. વાર્ષિક 'આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ'ની ઉજવણીના આયોજનમાં ભારત મુખ્ય અને મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. નોડલ મંત્રાલય તરીકે કાર્ય કરતા, આયુષ મંત્રાલય આ પ્રસંગ માટે એક 'સામાન્ય યોગ નિયમાવલી' પણ જાહેર કરે છે. આશા (ASHA) કાર્યકરોને તાલીમ આપીને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં પણ યોગનો પ્રચાર અને પ્રસાર કરવા માટેના પગલાં લેવામાં આવ્યા છે, જેથી તેઓ આ જન જાગૃતિના માધ્યમ તરીકે કામ કરી શકે.

આ સિવાય, ફેબ્રુઆરી 2016માં, સરકારે એક વિશેષ બોર્ડની રચના કરી: રાષ્ટ્રીય યોગ અને પ્રાકૃતિક ચિકિત્સા બોર્ડ. આ માળખા હેઠળ, દેશમાં યોગ તાલીમની ગુણવત્તા સુધારવા માટે AIIMS અને IIT જેવી દેશની અગ્રણી સંસ્થાઓના નિષ્ણાતોની સેવાઓ લેવામાં આવી છે. વાર્ષિક આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની ઉજવણીના આયોજનમાં ભારત મુખ્ય અને મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. નોડલ મંત્રાલય તરીકે કાર્ય કરતા, આયુષ મંત્રાલય આ પ્રસંગ માટે એક 'સામાન્ય યોગ નિયમાવલી' પણ જાહેર કરે છે. પ્રથમ વખત, આયુષ મંત્રાલય અને યુવા બાબતો અને રમતગમત મંત્રાલયે સંયુક્ત રીતે યોગને એક સ્પર્ધાત્મક રમત તરીકે માન્યતા આપવા માટે એક પહેલ શરૂ કરી છે. આ

> ***આજની ભાગદોડભરી અને ઝડપી જીંદગીમાં, યોગ મન, શરીર, બુદ્ધિ અને આત્મા વચ્ચે સુમેળ સાધીને વ્યક્તિના જીવનમાં શાંતિ લાવે છે. વ્યક્તિને તેના પરિવાર સાથે જોડીને, તે પરિવારમાં ખુશીઓનો સંચાર કરે છે. પરિવારોને સમાજની જરૂરિયાતો પ્રત્યે સંવેદનશીલ બનાવીને, તે સમુદાયમાં સંવાદિતાનું નિર્માણ કરે છે. પરિણામે, સમાજ એવું સૂત્ર બને છે જે રાષ્ટ્રને એકતાના તાંતણે બાંધે છે. આવા રાષ્ટ્રો વિશ્વમાં શાંતિ અને સૌહાર્દ લાવે છે. ભાઈચારાની ભાવના દ્વારા માનવતા ખીલે છે અને તેનું પોષણ થાય છે. ટૂંકમાં, યોગ વ્યક્તિ, પરિવાર, સમાજ, રાષ્ટ્ર, વિશ્વ અને સમગ્ર માનવતાને એકબીજા સાથે જોડે છે.***
>
> ***- નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી***

યોગ 365... જેથી યોગ માત્ર એક વાર્ષિક ઉત્સવ બનીને ન રહી જાય, પરંતુ દૈનિક જીવનનો એક ભાગ બને.

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ ઉજવવાની શરૂઆત 2015માં થઈ ત્યારથી, ખૂબ જ ઝડપથી વિશ્વના સૌથી મોટા સ્વાસ્થ્ય આંદોલનોમાંના એક તરીકે વિકસિત થયો છે. હવે, ભારત સરકારનો ઉદ્દેશ્ય તેને માત્ર એક દિવસની ઉજવણીમાંથી બદલીને રોજિંદી આદત બનાવવાનો છે. આ જ હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને 'યોગ 365' પહેલ શરૂ કરવામાં આવી છે. તેનો હેતુ વ્યક્તિઓ, સંસ્થાઓ અને સમુદાયોને સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન નિયમિત યોગાભ્યાસમાં જોડવાનો છે. સતત જન ભાગીદારી, સંસ્થાગત સહયોગ અને ડિજિટલ પ્લેટફોર્મના ઉપયોગ દ્વારા, 'યોગ 365' દરેક વ્યક્તિ માટે સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારીને સુલભ, સમાવેશી અને આદત - આધારિત બનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે. આ પહેલ અંતર્ગત, સરકારે મફત ઓનલાઈન યોગ સત્રો પ્રદાન કરવાની પણ મંજૂરી આપી છે. આ સત્રોમાં રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગી સામાન્ય યોગ અભ્યાસની સુવિધા આપવામાં આવે છે.

સામૂહિક ભુજંગાસન માટે એશિયન રેકોર્ડ સ્થાપિત

21મી જૂનના રોજ આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની ઉજવણીના પચાસ દિવસ પહેલા, કાન્હા શાંતિ વનમ ખાતે 6000થી વધુ સહભાગીઓએ એક સાથે ભુજંગાસન કર્યું હતું. આ અદ્ભુત સિદ્ધિને સત્તાવાર રીતે એશિયા બુક ઓફ રેકોર્ડ્સમાં એક સાથે યોગ આસન કરનારા અત્યાર સુધીના સૌથી મોટા સમૂહ તરીકે નોંધવામાં આવી છે. આ સફળતા સામૂહિક ભાગીદારીની ભાવના અને યોગ દ્વારા પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવતી સહિયારી સુખાકારીને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

અત્યાર સુધી આ રીતે ઉજવાયા આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ

વર્ષ 2025

વિશાખાપટ્ટનમમાં પ્રધાનમંત્રી મોદીની પ્રેરક ઉપસ્થિતિમાં એક ઔપચારિક કાર્યક્રમ યોજાયો હતો, જેમાં 3,00,000થી વધુ લોકોએ હાજરી આપી હતી. આ દરમિયાન બે ગિનીસ વર્લ્ડ રેકોર્ડ સ્થાપિત થયા હતા: 1. એક જ સ્થળે સૌથી મોટા યોગ સત્ર માટે; 2. સૌથી મોટા સામૂહિક સૂર્ય નમસ્કાર માટે.

થીમ : 'એક પૃથ્વી, એક સ્વાસ્થ્ય માટે યોગ'

વર્ષ 2024

શ્રીનગરમાં આયોજિત આ કાર્યક્રમની મુખ્ય વિષયવસ્તુમાં વ્યક્તિગત અને સામાજિક બંને સ્તરે સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપવામાં યોગની બેવડી ભૂમિકા પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.

થીમ : 'સ્વયં અને સમાજ માટે યોગ'

વર્ષ 2023

વર્ષ 2023માં સંયુક્ત રાષ્ટ્રના મુખ્યાલય ખાતે આયોજિત ઉજવણીનું નેતૃત્વ પ્રધાનમંત્રી મોદીએ કર્યું હતું. આ યોગ કાર્યક્રમમાં 135 દેશોના પ્રતિનિધિઓએ ઉત્સાહભેર ભાગ લીધો હતો.

થીમ: વસુધૈવ કુટુમ્બકમ માટે યોગ

વર્ષ 2022

પ્રધાનમંત્રી મોદીએ કર્ણાટકના મૈસુરમાં અન્ય સહભાગીઓ સાથે યોગાભ્યાસ કર્યો હતો.

થીમ: 'માનવતા માટે યોગ'

વર્ષ 2021

વૈશ્વિક મહામારીને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રધાનમંત્રી મોદીએ પોતાનું સંબોધન વર્ચ્યુઅલ માધ્યમથી આપ્યું હતું. આ પ્રસંગે 'WHO mYoga' એપ પણ લોન્ચ કરવામાં આવી હતી.

થીમ: 'સુખાકારી માટે યોગ'

વર્ષ 2020

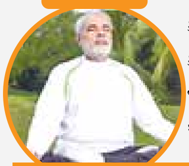

કોવિડ - 19 ના વૈશ્વિક સંકટને કારણે કોઈ જાહેર મેળાવડા યોજાયા ન હતા; જો કે, આ કાર્યક્રમનું આયોજન વર્ચ્યુઅલ માધ્યમથી કરવામાં આવ્યું હતું.

થીમ: 'ઘરે યોગ અને પરિવાર સાથે યોગ'

વર્ષ 2019

પ્રધાનમંત્રી મોદીએ રાંચીમાં સહભાગીઓ સાથે યોગ દિવસની ઉજવણી કરી હતી.

થીમ : હૃદયની સંભાળ માટે યોગ

વર્ષ 2018

દેહરાદૂન ખાતે આયોજિત કાર્યક્રમમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 50,000થી વધુ ઉપસ્થિત લોકોની સાથે મળીને યોગ કર્યા હતા.

થીમ: શાંતિ માટે યોગ

વર્ષ 2017

લખનઉમાં 51,000 સહભાગીઓની ઉપસ્થિતિમાં આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી; જ્યાં પ્રધાનમંત્રી મોદીએ વ્યક્તિની જીવનશૈલીમાં યોગના મહત્વ વિશે ચર્ચા કરી હતી.

થીમ: સ્વાસ્થ્ય માટે યોગ

વર્ષ 2016

ચંદીગઢમાં પ્રધાનમંત્રી મોદીની ગરિમામય ઉપસ્થિતિમાં એક ઔપચારિક કાર્યક્રમ યોજાયો હતો, જેમાં 30,000 લોકોએ ભાગ લીધો હતો.

થીમ : સતત વિકાસ લક્ષ્યો માટે યોગ

વર્ષ 2015

નવી દિલ્હીના કર્તવ્ય પથ પર આયોજિત આ કાર્યક્રમમાં 35,985 લોકોએ ભાગ લીધો હતો. આ દરમિયાન બે ગિનીસ વર્લ્ડ રેકોર્ડ સ્થાપિત થયા હતા.

થીમ: સંવાદિતા અને શાંતિ માટે યોગ

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ 2026 થીમ: 'સ્વસ્થ વૃદ્ધત્વ માટે યોગ'

ઉપરાંત યોગને 'ફિટ ઈન્ડિયા મૂવમેન્ટ' ના એક મુખ્ય હિસ્સા તરીકે પણ સંકલિત કરવામાં આવ્યો છે. યોગનો અભ્યાસ અત્યારે સમયનીમાંગ છે; આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, NCERT એ ધોરણ 1થી 10 ના અભ્યાસક્રમમાં સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણની સાથે યોગનો પણ સમાવેશ કર્યો છે. અંતે, 'આયુષ્માન ભારત' યોજના અંતર્ગત, 12,500 આયુષ હેલ્થ એન્ડ વેલનેસ સેન્ટર્સના નેટવર્ક દ્વારા સમગ્ર દેશમાં યોગ તાલીમ પૂરી પાડવા પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે.

સાંસ્કૃતિક અમર વારસો

ભારતીયો માટે આ ગૌરવની વાત છે કે આજે – દેહરાદૂનથી લઈને ડબલિન સુધી, શાંઘાઈથી લઈને શિકાગો સુધી, અને જકાર્તાથી લઈને જોહાનિસબર્ગ સુધી – યોગ સર્વવ્યાપી બન્યો છે. હિમાલયના હજારો ફૂટ ઊંચા શિખરોની વચ્ચે હોય કે રણની કાળઝાળ ગરમીમાં, યોગ દરેક પરિસ્થિતિમાં દરેક જીવનને સમૃદ્ધ બનાવે છે. પ્રધાનમંત્રી મોદી નોંધે છે કે, "જ્યારે વિભાજનકારી શક્તિઓ પ્રબળ બને છે, ત્યારે વિખેરાઈ જવાની સ્થિતિ સર્જાય છે. આ વિખેરાવ વ્યક્તિઓ વચ્ચે, સમાજ વચ્ચે અને રાષ્ટ્રો વચ્ચે જોવા મળે છે. સમાજમાં દીવાલો ઊભી થાય છે, પરિવારોમાં વિખવાદ વધે છે, અને જીવનમાં સતત વધતા તણાવને કારણે પણ વ્યક્તિ આંતરિક રીતે પણ તૂટી જાય છે. આ વિભાજન અને વિખેરાવની સ્થિતિ વચ્ચે, યોગ એકતા લાવે છે; તે લોકોને પરસ્પર જોડવાનું કાર્ય કરે છે.

યોગના કારણે, અસંખ્ય નવી યોગ સંસ્થાઓ ઉભરી રહી છે અને યોગ પ્રશિક્ષકોની માંગમાં ભારે ઉછાળો આવ્યો છે. આજે, યુવા પેઢી યોગને એક વ્યવસાય તરીકે વધુને વધુ અપનાવી રહી છે અને આ સંસ્થાઓમાં તાલીમ મેળવીને તેને પોતાની કારકિર્દી બનાવી રહી છે. વૈશ્વિક સ્તરે ભારતીય યોગ પ્રશિક્ષકોની માંગ સતત વધી રહી છે. યોગે અસરકારક રીતે વૈશ્વિક સ્તરે રોજગારનું એક નવું બજાર ઊભું કર્યું છે. આ તમામ પ્રયાસોમાં, ભારતના લોકો વૈશ્વિક સ્તરે સૌથી પ્રતિષ્ઠિત સ્થાન ધરાવે છે. થોડા વર્ષો પહેલાં જ, યુનેસ્કોએ સત્તાવાર રીતે ભારતીય યોગને "માનવતાના અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસા" તરીકે માન્યતા આપી હતી. વિશ્વભરની સંસ્થાઓ હવે શાળાઓ અને કોલેજોના અભ્યાસક્રમોમાં યોગ તાલીમનો સમાવેશ કરી રહી છે. આજે, ભારતના અનેક રાજ્યોએ પણ પોતાના શૈક્ષણિક માળખામાં યોગને આવરી લીધો છે, જેથી ભાવી પેઢી આ સદીઓ જૂના વિજ્ઞાનથી પરિચિત થાય, તેનો અભ્યાસ કરે અને તેને પોતાના જીવનનો એક અભિન્ન હિસ્સો બનાવે.

યોગની વૈશ્વિક સ્વીકૃતિએ તેને ભારતના એક "સોફ્ટ પાવર ઈનિશિયેટિવ" તરીકે સ્થાપિત કર્યું છે. કોઈ પણ દેશનો બૌદ્ધિક અને સાંસ્કૃતિક પ્રભાવ - તેનો સોફ્ટ પાવર - તે સમાજની સર્જનાત્મક આકાંક્ષાઓને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જ્યારે સરકાર તેના વિકાસમાં મદદરૂપ બને છે. 2014 પહેલાં પણ વિદેશોમાં લોકો યોગનો અભ્યાસ કરતા હતા; જો કે, પ્રધાનમંત્રી મોદીથી પ્રેરિત થઈને, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા 21 જૂનને "આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ" તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો, જેણે તેને એક વૈશ્વિક

યોગ ક્ષેત્રનો વધતો વ્યાપ

- ભારતમાં યોગનો ઈતિહાસ આશરે 5,000 વર્ષ જૂનો છે.
- એલાઈડ માર્કેટ રિસર્ચના અહેવાલ અનુસાર, 2019માં તેના વૈશ્વિક બજારનું મૂલ્ય 37.5 અબજ ડોલર આંકવામાં આવ્યું હતું.

2027 સુધીમાં વૈશ્વિક યોગ બજાર **66.4** અબજ સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે.

વર્ષ 2021માં વૈશ્વિક યોગ પ્રવાસન બજારનું અંદાજિત મૂલ્ય **156.11** અબજ ડોલર હતું.

www.grandviewresearch.com ના સંશોધન અહેવાલ અનુસાર, 2022 અને 2030 વચ્ચે વૈશ્વિક યોગ પ્રવાસન બજારમાં **5.8%** ના વાર્ષિક વિકાસ દરનો અંદાજ છે.

સિંધુ - સરસ્વતી ખીણની સંસ્કૃતિના અવશેષો અને મુદ્રાઓ, જેમાં લોકોને યોગનો અભ્યાસ કરતા દર્શાવવામાં આવ્યા છે, તે ભારતમાં યોગની પ્રાચીન ઉપસ્થિતિના મજબૂત પુરાવા પૂરા પાડે છે.

યોગના વિસ્તરણ પદચિહ્ન

6

લાખથી વધુ યોગ સ્વયં સેવકોને મોરારજી દેસાઈ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ યોગ દ્વારા તાલીમ આપવામાં આવી છે.

7

લાખથી વધુ યોગ વ્યાવસાયિકો અને સ્વયંસેવકોને યોગ સર્ટિફિકેશન બોર્ડના માળખા હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા છે.

70 થી વધુ બેચલર ઓફ નેચરોપેથી એન્ડ યોગિક સાયન્સિસ (BNYS) નો કોર્સ ઓફર કરતી કોલેજો"

5,000 થી વધુ યોગ તાલીમ સંસ્થાઓ

190 થી વધુ દેશો, જ્યાં હવે આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ ઉજવાય છે.

એક રાષ્ટ્રીય સર્વેક્ષણ અનુસાર, ભારતમાં **2.5** કરોડ પરિવારોમાં ઓછામાં ઓછો એક સભ્ય એવો છે જે દરરોજ યોગ કરે છે.

યોગની વૈશ્વિક લોકપ્રિયતાથી પ્રેરિત થઈને, આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ બજારે છેલ્લા દાયકામાં પાંચ ગણી વૃદ્ધિ નોંધાવી છે.

મહોત્સવમાં બદલી નાખ્યો. આજે, તે વિશ્વના સૌથી મોટા સાંસ્કૃતિક ઉત્સવ તરીકે ઉભરી આવ્યો છે.

ભારતમાં ઉદ્ભવેલો યોગ એક એવી સાધના છે જેનો કોઈ પણ વ્યક્તિ વિના મૂલ્યે અભ્યાસ કરી શકે છે. પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ 21 જૂન, 2015 ના રોજ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. પ્રધાનમંત્રી મોદીએ યોગની વિશિષ્ટ વિશેષતાઓ અને ફાયદાઓનું જોરદાર સમર્થન કરીને વૈશ્વિક મંચ પર તેને માન્યતા અપાવી. આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસના વ્યાપક પ્રસારે દેશના દરેક નાગરિકમાં એ અહેસાસ જગાડ્યો છે કે રાષ્ટ્ર નિર્માણ સાથે જોડાયેલી દરેક પ્રક્રિયા અને પ્રવૃત્તિમાં સક્રિયપણે ભાગ લેવા માટે આપણા દરેકનું સ્વાસ્થ્ય સારું રહે તે આવશ્યક છે. તે વાત ભાગ્યે જ કોઈ નકારી શકે કે બહેતર આરોગ્ય સેવાઓને કારણે સરેરાશ આયુષ્યમાં વધારો થયો છે, જેનાથી ભારતના વિકાસની ગતિ ઝડપી બની છે; આ વધેલી કાર્યક્ષમતા બદલામાં 'કર્મયોગ'માં પરિવર્તિત થઈ છે. દેશની આર્થિક સદ્ધરતા માટે તંદુરસ્ત જીવનશૈલીનું મહત્વ એ બાબત પરથી માપી શકાય છે કે સરેરાશ આયુષ્યમાં માત્ર એક વર્ષનો વધારો પણ દેશના GDPમાં 4 ટકાનો વધારો દર્શાવે છે. ■

51,000થી વધુ નિમણૂક પત્રોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું

યુવાનોની પ્રગતિ

વિકસિત ભારત પાછળની શક્તિ

કેન્દ્ર સરકાર ભારતના યુવાનોને નવી તકો પુરી પાડવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. આ દિશામાં, 'રોજગાર મેળો' એક મહત્વપૂર્ણ પહેલ તરીકે ભૂમિકા ભજવી રહ્યો છે. અત્યાર સુધીમાં દેશભરમાં 19 રોજગાર મેળાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે, જેના માધ્યમથી 12 લાખથી વધુ યુવા ઉમેદવારોને નિમણૂક પત્રો એનાયત કરવામાં આવ્યા છે. 23 મે ના રોજ, દેશભરમાં એકસાથે 47 સ્થળોએ આયોજિત 19મા રોજગાર મેળા દરમિયાન, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ સરકારી નોકરી મેળવનાર 51,000થી વધુ યુવા ઉમેદવારોને નિમણૂક પત્રોનું વિતરણ કર્યું હતું.

વિકસિત ભારતના નિર્માણની સફરને આગળ ધપાવવામાં ભારતની યુવા શક્તિ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી રહી છે. આજે, પ્રત્યેક ભારતીય એક ભવ્ય સંકલ્પ સાથે આગળ વધી રહ્યો છે - વર્ષ 2047 સુધીમાં વિકસિત ભારતના નિર્માણનો સંકલ્પ. રોજગાર મેળામાં નિમણૂક પત્રોનું વિતરણ કરતી વખતે પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ જણાવ્યું હતું કે, ભારતના જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રો સામૂહિક રીતે અસંખ્ય અભિયાનો અને પહેલો અંતર્ગત મોટા પાયે રોકાણ કરી રહ્યા છે. આ રોકાણો દેશના યુવાનો માટે દેશમાં જ રોજગારીની વિપુલ તકોનું સર્જન કરી રહ્યા છે, જેથી તેઓ પોતાના સપના સાકાર કરી શકે. નિમણૂક પત્ર મેળવ્યા બાદ તમે એક સરકારી કર્મચારી તરીકે નવી શરૂઆત કરી રહ્યા છો. તેથી, તમારે હંમેશા એ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ કે દેશ માટે 'ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ' કેટલી સર્વોચ્ચ પ્રાથમિકતા ધરાવે છે.

આજે ભારતના યુવાનો પાસે આગળ વધવા અને પોતાના સપના સાકાર કરવા માટે એવી અપ્રતિમ તકો ઉપલબ્ધ છે જે પહેલાં ક્યારેય નહોતી. ઉત્પાદન, ટેકનોલોજી, સ્ટાર્ટ અપ્સ, ડિજિટલ સેવાઓ, રેલવે, સંરક્ષણ અને અંતરિક્ષ સહિતના અસંખ્ય ક્ષેત્રોમાં દેશના યુવાનો માટે અપાર તકો રાહ જોઈ રહી છે. આ કાર્યક્રમમાં સંબોધન કરતા પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ખાતરી આપી હતી કે સરકારનો પ્રયાસ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે વધુમાં વધુ યુવાનો આ નવી તકોનો લાભ ઉઠાવી શકે અને તેમને પોતાની પ્રતિભા પ્રદર્શિત કરવાની દરેક સંભવિત તક મળે.

> ***"આજે ભારતનો યુવાવર્ગ વૈશ્વિક સ્તરે દરેક ક્ષેત્રે પોતાની આગવી ઓળખ બનાવી રહ્યો છે. આ જ ભાવના - આ જ ઊર્જા - જાહેર સેવાના ક્ષેત્રમાં પણ પ્રતિબિંબિત થવી જોઈએ. 'વિકસિત ભારત'નું નિર્માણ આવા યુવાઓના પ્રયાસોથી જ થશે - જેઓ પોતાના કાર્યને રાષ્ટ્રની સેવા કરવાનું એક માધ્યમ માને છે."***
>
> ***- નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી***

વિવિધ મંત્રાલયો અને વિભાગોમાં સેવા આપવા માટે પસંદ કરાયેલા કર્મચારીઓ

19મા રોજગાર મેળામાં જેમને નિમણૂક પત્રો એનાયત કરવામાં આવ્યા છે તેવા દેશના ખૂણે- ખૂણેથી પસંદગી પામેલા નવ નિયુક્ત ઉમેદવારો કેન્દ્ર સરકારના વિવિધ મંત્રાલયો અને વિભાગોમાં પોતાનો કાર્યભાર સંભાળશે. આમાં રેલવે મંત્રાલય, ગૃહ મંત્રાલય, આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, નાણાકીય સેવાઓનો વિભાગ અને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ સહિતના અન્ય વિભાગોનો સમાવેશ થાય છે.

યુવાનોને નવી તકો પૂરી પાડવા માટે પ્રતિબદ્ધ સરકાર

- ભારત સરકાર અને સહયોગી રાજ્ય સરકારો દ્વારા રોજગાર માટે લાખો નિમણૂક પત્રોનું વિતરણ.
- મહિલાઓ, દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓ અને આકાંક્ષી જિલ્લાઓ ના ઉમેદવારો માટે વિશેષ લાભો.
- UPSC, SSC, રેલવે ભરતી બોર્ડ અને IBPS જેવી પ્રતિષ્ઠિત પરીક્ષાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી નિમણૂકો.
- સમાન તકો સુનિશ્ચિત કરવા માટે 13 પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં ભરતી પરીક્ષાઓની સુવિધાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું..
- iGOT - કર્મયોગી પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ 4,800થી વધુ ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા ઈ-લર્નિંગ અભ્યાસક્રમો દ્વારા 1.65 કરોડથી વધુ કર્મચારીઓ તાલીમ મેળવી રહ્યા છે.
- યુવાનોના સપનાઓને નવી પાંખો આપતી પારદર્શક અને મેરિટ - આધારિત ભરતી પ્રક્રિયા.

રોજગાર મેળા દ્વારા યુવાનોને સરકારી નોકરીઓની ઉપલબ્ધતા

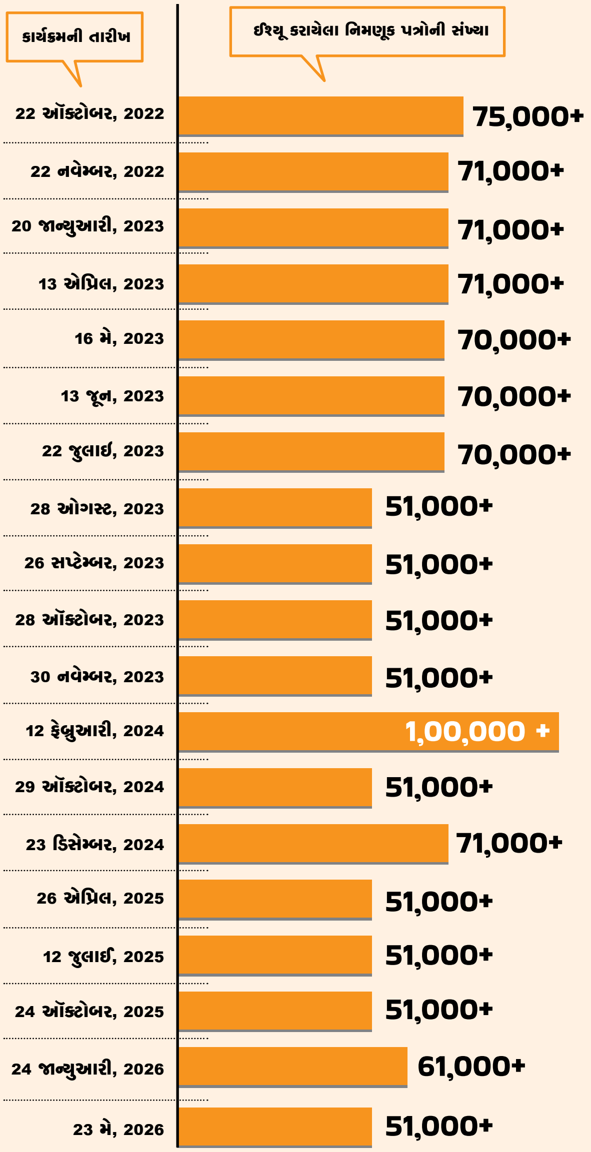

પ્રધાનમંત્રીનો કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

પરિણામ સ્વરૂપ, કૌશલ્ય વિકાસ, ઉદ્યોગને અનુરૂપ શિક્ષણ અને ભવિષ્યની ટેક્નોલોજી પર સતત ભાર મૂકવામાં આવી રહ્યો છે. ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ (ITIs) ને આધુનિક બનાવવામાં આવી રહી છે, અને રાષ્ટ્રીય કૌશલ્ય તાલીમ સંસ્થાઓને વધુ મજબૂત કરવામાં આવી રહી છે. 'PM SETU' જેવી પહેલો આ જ દિશામાં સક્રિય પણે કાર્ય કરી રહી છે.

ભારતીય લોકોની આકાંક્ષાઓ વધી રહી છે

આજે ભારતના લોકોની આકાંક્ષાઓ આસમાનને આંબી રહી છે. આ વિકાસનો એક સકારાત્મક સંકેત છે. કાર્યક્રમમાં સંબોધન કરતા પ્રધાનમંત્રી મોદીએ જણાવ્યું હતું કે, આપણે આપણા દેશવાસીઓની આકાંક્ષાઓને માત્ર સમજવાની જ નથી, પરંતુ તેને પૂર્ણ કરવા માટે તે જ ગતિ અને તીવ્રતા સાથે કામ પણ કરવાનું છે. આ સંદર્ભમાં, જાહેર સેવામાં પ્રવેશી રહેલા યુવા ઉમેદવારોની ભૂમિકા અત્યંત મહત્વપૂર્ણ બની ગઈ છે.

પીએમ મોદીએ યુવાનોને સતત શીખતા રહેવા અને નવી ટેક્નોલોજી, નવી પ્રણાલીઓ તેમજ બદલાતી જરૂરિયાતોને અનુરૂપ પોતાની જાતને સતત ઢાળવા માટે આહવાન કર્યું હતું. iGOT-Karmayogi પ્લેટફોર્મ આ પ્રયાસમાં તમને ખૂબ મદદરૂપ સાબિત થશે. 'કર્મયોગી પ્રારંભ' જેવા મોડ્યુલ્સ તમારી જવાબદારીઓને સમજવામાં ઘણી સરળતા ઊભી કરશે. હું તમને આ સંસાધનોનો બને તેટલો મહત્તમ ઉપયોગ કરવા વિનંતી કરું છું.

કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળના નિર્ણયો

ખાદ્ય સુરક્ષા અને સ્વચ્છ પરિવહનને નવો વેગ

ગરીબો માટેની કલ્યાણકારી યોજનાઓને વધુ પારદર્શક અને કાર્યક્ષમ બનાવવા માટે કેન્દ્ર સરકાર ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી રહી છે. આ ઉદ્દેશ્યને આગળ ધપાવતા, કેન્દ્રીય કેબિનેટે 'સાર્થક -પીડીએસ' યોજનાના બીજા તબક્કા માટે ₹25530 કરોડના ખર્ચને મંજૂરી આપી છે. આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ આધારિત લાભાર્થી રજિસ્ટ્રીની રચના, GPS ટ્રેકિંગ અને QR કોડ ટેગિંગ જેવી હાઈ -ટેક પ્રણાલીઓ દ્વારા સબસિડીવાળા અનાજ અને અન્ય કલ્યાણકારી લાભો સહિત 100% લાભો સીધા ગરીબો સુધી પહોંચાડવામાં આવશે. આ ઉપરાંત, માળખાકીય સુવિધાઓને લગતી પહેલોની સાથે સાથે અન્ય કેટલાક પ્રસ્તાવોને પણ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં દિલ્હી - NCR ક્ષેત્રમાં જૂનાં ટ્રકો અને બસોને બદલવાની યોજનાનો પણ સમાવેશ થાય છે.

નિર્ણય: દિલ્હી – એનસીઆરમાં જૂની ટ્રકો અને બસોને BS-VI માનક અનુરૂપ અથવા ઈલેક્ટ્રિક વાહનો દ્વારા બદલવામાં આવશે; યોજના મંજૂર.

અસર: દિલ્હી - એનસીઆર ક્ષેત્રમાં અંદાજે 1,91,000 ટ્રકો અને 16,329 બસોને આ બદલવાની યોજનાનો લાભ મળશે. આ પહેલ આ ક્ષેત્રમાં વાયુ પ્રદૂષણ ઘટાડવામાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપશે તેવી અપેક્ષા છે. તે પર્યાવરણને અનુકૂળ પરિવહન વ્યવસ્થાને પ્રોત્સાહન આપશે અને સમગ્ર ક્ષેત્રની હવાની ગુણવત્તામાં સુધારા તરફ દોરી જશે.

નિર્ણય: હાઈબ્રિડ એન્યુઈટી મોડ હેઠળ, ઓડિશામાં રામેશ્વરથી પારાદીપ સુધીના નવા દરિયાકાંઠાના ધોરી માર્ગના નિર્માણને મંજૂરી આપવામાં આવી. આ હાઈવે કુલ 160.18 કિલોમીટર લંબાઈના વ્યાપક કોસ્ટલ હાઈવે પ્રોજેક્ટનો એક ભાગ છે, જેનું નિર્માણ બે પેકેજમાં કરવામાં આવશે.

અસર: આ સેક્શનની કુલ લંબાઈ 160.18 કિલોમીટર છે. આ પ્રોજેક્ટનો અંદાજિત ખર્ચ ₹8300.79 કરોડ છે. આ પ્રોજેક્ટ્સ 'પીએમ ગતિ શક્તિ' ના સિદ્ધાંતોને સુસંગત છે અને તે 9 ઈકોનોમિક નોડ્સ તેમજ 5 લોજિસ્ટિક્સ નોડ્સને પરસ્પર જોડશે. આનાથી દેશના લોજિસ્ટિક્સ પર્ફોર્મન્સ ઈન્ડેક્સ (LPI) પર સકારાત્મક અસર થવાની અપેક્ષા છે.

આ પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થયા પછી, રામેશ્વર અને પારાદીપ વચ્ચેનો મુસાફરીનો સમય લગભગ 2 કલાક અને 30 મિનિટ ઓછો થવાની ધારણા છે. તે મુસાફરો અને કાર્ગો બંને માટે સલામત, ઝડપી અને સીમલેસ કનેક્ટિવિટી સુનિશ્ચિત કરશે. વધુમાં, આ પ્રોજેક્ટ થી બળતણ વપરાશ, કાર્બન ઉત્સર્જન અને વાહન સંચાલન ખર્ચમાં ઘટાડો થશે.

નિર્ણય: બિહારમાં NH- 31 અને NH- 231 ના ખગડિયા - પૂર્ણિયા સેક્શન (143.529 કિમી) ને ₹3936.05 કરોડના ખર્ચે, BOT (Toll) મોડ હેઠળ 4 -લેન સ્ટાન્ડર્ડમાં અપગ્રેડ કરવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી.

અસર: આનાથી ખગડિયા, ભાગલપુર, કટિહાર અને પૂર્ણિયા જિલ્લાના શહેરી વિસ્તારોમાં હાલની ગંભીર ભૌમિતિક ખામીઓ, તીવ્ર વળાંકો અને ટ્રાફિક જામની સમસ્યાઓનું નિવારણ આવશે. આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત પૂર્ણિયા શહેર માટે અંદાજે 7 કિલોમીટર લાંબા એક વિસ્તૃત ગ્રીનફિલ્ડ બાયપાસના નિર્માણનો પણ સામેલ છે. આ પ્રોજેક્ટ માત્ર મુસાફરીની સરેરાશ ગતિમાં જ વધારો નહીં કરે, પરંતુ મુસાફરીના સમયમાં પણ અંદાજે બે કલાકનો ઘટાડો કરશે. તે માર્ગ સલામતી, ઈંધણની કાર્યક્ષમ બચત અને વાહન સંચાલન ખર્ચમાં સુધારા તરફ દોરી જશે.

નિર્ણય : નિર્ધારિત ભારતીય એરલાઈન્સને સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય

निर्णय: રેશન પરિવહન, હેન્ડલિંગ અને પીડીએસ ઓટોમેશન આસિસ્ટન્સ સ્કીમ (સાર્થક-પીડીએસ) ને એક ઈન્ટિગ્રેટેડ અમ્બ્રેલા યોજના તરીકે ચાલુ રાખવા માટે મંજૂરી.

અસર: રેશન પરિવહન સહાય યોજનાને સ્માર્ટ પબ્લિક ડિસ્ટ્રિબ્યુશન સિસ્ટમ (PDS) યોજનાઓનું સંકલન કરીને, તેને 'સાર્થક - પીડીએસ' (Sarthak - PDS) નામ આપવામાં આવ્યું છે.

- અન્નના આંતર રાજ્ય પરિવહન અને હેન્ડલિંગ પર રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા કરવામાં આવતા ખર્ચ માટેની કેન્દ્રીય સહાયના ધોરણોમાં સુધારો.
- FPS - વાજબી ભાવની દુકાન સંચાલકો માટે હાલની કેન્દ્રીય નાણાકીય સહાય અને માર્જિન સહાય ચાલુ રાખવામાં આવશે.
- વધુ અસરકારક, પારદર્શક અને ટેકનોલોજી આધારિત પીડીએસ વિતરણ પ્રણાલી પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવશે.
- NFSA ના અસરકારક અમલીકરણને મજબૂત બનાવવા માટે એક સંકલિત અને આંતર કાર્યક્ષમ PDS માળખું વિકસાવવામાં આવશે.
- PDS ની કામગીરીને આધુનિક બનાવવા માટે AI, ML, NLP અને બ્લોક ચેન જેવી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- એક રિયલ - ટાઈમ મોનિટરિંગ અને AI - આધારિત ફરિયાદ નિવારણ પ્રણાલી વિકસાવવામાં આવશે.

16મા નાણાંપંચના સમયગાળા માટે કેન્દ્રીય ખર્ચ પેટે

₹25,530

કરોડ રૂપિયા મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે.

રાષ્ટ્રીય અન્ન સલામતી કાયદા હેઠળ

81.35

કરોડ લાભાર્થીઓને આનો લાભ મળશે, જે દેશના ખાદ્ય સુરક્ષા માળખાને વધુ મજબૂત કરશે.

આ યોજના 31 માર્ચ, 2031 સુધી કાર્યરત રહેશે.

- આધાર સીડિંગ, ઈ - પોસ ઓટોમેશન અને કમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ સપ્લાય - ચેઈન મેનેજમેન્ટનો રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં વિસ્તાર કરવામાં આવશે.

બંને ફ્લાઈટ્સ માટે એવિએશન ટર્બાઈન ફ્યુઅલ (ATF) ના ભાવોમાં સ્થિરતા જાળવી રાખવામાં મદદ કરવાના હેતુ થી, ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપનીઓ (OMCs) ને ₹10,000 કરોડ સુધીની વન ટાઈમ અંદાજ પત્રીય સહાય આપવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

અસર : આ અંદાજપત્રીય સહાય OMCs ને વ્યાજમુક્ત લોન સ્વરૂપે આપવામાં આવશે, જે પેટ્રોલિયમ અને કુદરતી ગેસ મંત્રાલયની ગ્રાન્ટ્સ માટેની માંગણીઓ દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે. પશ્ચિમ એશિયામાં ચાલી રહેલી કટોકટીના કારણે ઈંધણના ભાવોમાં અભૂતપૂર્વ અસ્થિરતા ચાલુ છે; આ સમયગાળા દરમિયાન ATF ના ભાવો સ્થિર રહે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે OMCs ને આ સહાય પૂરી પાડવામાં આવી રહી છે.

નિર્ણય : હાઈબ્રિડ એન્યુઈટી મોડલ (HAM) હેઠળ નેશનલ હાઈવે (NH) - 63 ના હાલના આર્મૂર જગતિઆલ મંચેરિયલ સેક્શનને, અને બિલ્ડ ઓપરેટ ટ્રાન્સફર (Toll) મોડ હેઠળ નેશનલ હાઈવે (NH) - 563 ના જગતિઆલ કરીમનગર સેક્શનને 4 - લેન ધોરણો મુજબ પહોળા કરવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

અસર : આ વિભાગોની કુલ લંબાઈ 190.76 કિલોમીટર છે. આ પ્રોજેક્ટનો અંદાજિત ખર્ચ ₹7500 કરોડ છે. પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થયા પછી, મુસાફરીના સમયમાં ઘટાડો થશે. સુરક્ષિત, ઝડપી અને અવરોધ રહિત કનેક્ટિવિટી સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટથી ઈંધણના વપરાશ, કાર્બન ઉત્સર્જન અને વાહન સંચાલન ખર્ચમાં પણ નોંધપાત્ર ઘટાડો થશે.

નિર્ણય : મધ્યપ્રદેશમાં હાઈબ્રિડ એન્યુઈટી મોડલ હેઠળ, NH - 347B ના 125 કિલોમીટર લાંબા હિવરખેડી - રોશની – આશાપુર - રૂઢી સેક્શનને 2- લેન ધોરણો મુજબ અપગ્રેડ કરવા અને અંદાજે 109 કિલોમીટર લાંબા દેશગાંવ - જુલવાનિયા સેક્શનને 4 - લેન ધોરણો મુજબ પહોળા કરવાના પ્રોજેક્ટ માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

અસર : આ પ્રોજેક્ટનો અંદાજિત ખર્ચ ₹4415.60 કરોડ છે. આના પરિણામે મુસાફરીની સરેરાશ ઝડપમાં વધારો થશે અને કનેક્ટિવિટી વધુ સુદ્રઢ બનશે. આ સાથે જ માર્ગ સલામતી, ઈંધણ કાર્યક્ષમતા અને વાહન સંચાલન ખર્ચમાં સકારાત્મક સુધારો જોવા મળશે. આ પ્રોજેક્ટ મધ્યપ્રદેશના અગ્રણી આર્થિક, સામાજિક અને લોજિસ્ટિક્સ હબને એકબીજા સાથે વિના અવરોધે જોડશે.

કેબિનેટના નિર્ણય અંગે પ્રેસ બ્રીફિંગ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

सम्मान समारोह का पूरा कार्यक्रम देखने के लिए QR कोड स्कैन करें।

પદ્મ પુરસ્કારો 2026

રાષ્ટ્રના નાયકોનું સન્માન

રાષ્ટ્રપતિ ભવનનો ગણતંત્ર મંડપ દેશની અદભુત પ્રતિભાઓ, અસાધારણ સેવા અને અદમ્ય સાહસની ચમકથી ફરી એકવાર ઝળહળી ઉઠ્યો હતો. 25 મેના રોજ આયોજિત, એક ભવ્ય નાગરિક અલંકરણ સમારોહ- 1 દરમિયાન, રાષ્ટ્રપતિ દ્રૌપદી મુર્મુએ વર્ષ 2026 માટે પસંદ કરાયેલા 131 મહાનુભાવોમાંથી 66 પ્રતિષ્ઠિત હસ્તીઓને પ્રતિષ્ઠિત પદ્મ વિભૂષણ, પદ્મ ભૂષણ અને પદ્મ શ્રી પુરસ્કારોથી સન્માનિત કર્યા હતા.

આ સમારોહના પ્રથમ તબક્કામાં 2 પદ્મ વિભૂષણ, 6 પદ્મ ભૂષણ અને 58 પદ્મ શ્રી પુરસ્કારો એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. આ આયોજન માત્ર પુરસ્કાર વિતરણ સમારોહ નહોતું, પરંતુ પોતાના અથાક પરિશ્રમથી દેશમાં પરિવર્તન લાવનારા તદ્દન પાયાના સ્તરના નાયકોના સમર્પણ અને સિદ્ધિઓની ઉજવણી હતી. રાષ્ટ્રપતિ ભવન ખાતે આયોજિત આ સમારોહમાં ભારતના એવા સપૂતો અને પુત્રીઓનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમણે કલા, સાહિત્ય, સમાજ સેવા, વિજ્ઞાન અને ઉદ્યોગ જેવા ક્ષેત્રોમાં પોતાના યોગદાન દ્વારા દેશનું ગૌરવ વધાર્યું છે. આ વાર્તા એ અસાધારણ હસ્તીઓની છે જેમની જીવનયાત્રાએ તેમને ભારતના સર્વોચ્ચ નાગરિક સન્માનોમાં સ્થાન અપાવ્યું છે. આ વર્ષની શરૂઆતમાં, 25 જાન્યુઆરીના રોજ, ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2026 માટે 131 પદ્મ પુરસ્કાર વિજેતાઓના નામોની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

પદ્મ વિભૂષણ

ધર્મેન્દ્ર સિંહ દેઓલ (મરણોત્તર)

ભારતીય સિનેમાના એક દિગ્ગજ અભિનેતા અને ભૂતપૂર્વ સંસદ સભ્ય, તેઓ હિન્દી ફિલ્મ ઉદ્યોગના ઈતિહાસમાં સૌથી બહુમુખી અને સફળ અભિનેતાઓમાંથી એક ગણાય છે. બોલિવૂડના 'હી-મેન' તરીકે લોકપ્રિય, તેમણે છ દાયકાથી વધુ સમયની ભવ્ય કારકિર્દીનો આનંદ માણ્યો હતો. તેમણે 300 થી વધુ ફિલ્મોમાં અભિનય કર્યો અને હિન્દી સિનેમામાં સૌથી વધુ હિટ ફિલ્મો આપવાનો રેકોર્ડ ધરાવે છે. કળા પ્રત્યેના તેમના આજીવન સમર્પણ માટે, તેમને અનેક પ્રતિષ્ઠિત પુરસ્કારો અને સન્માનો પ્રાપ્ત થયા હતા. બોલિવૂડમાં તેમના અમૂલ્ય યોગદાનની કદર રૂપે 1997માં તેમને 'ફિલ્મફેર લાઈફ ટાઈમ અચીવમેન્ટ એવોર્ડ' એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. 2012માં, તેમને દેશના ત્રીજા સર્વોચ્ચ નાગરિક પુરસ્કાર 'પદ્મ ભૂષણ' થી પણ સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા. તેમની સિનેમેટિક સિદ્ધિઓ ઉપરાંત, ધર્મેન્દ્ર એ 2004 થી 2009 દરમિયાન રાજસ્થાનના બિકાનેરનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા સંસદ સભ્ય તરીકે પણ સેવા આપી હતી. તેમનો જન્મ 8 ડિસેમ્બર, 1939 ના રોજ પંજાબના નસરાલીમાં થયો હતો.

પદ્મશ્રી

- વિશ્વબંધુ (મરણોત્તર)
- ભરત સિંહ ભારતી
- તાગા રામ ભીલ
- હરમનપ્રીત કૌર ભુલ્લર
- રતિલાલ મોહનલાલ બોરીસાગર
- કુમાર બોઝ
- જનાર્દન બાપુરાવ બોથે
- સ્વામી બ્રહ્મદેવ
- પ્રોસેનજીત ચેટર્જી
- દેવકી અમ્મા જી
- ડૉ રામચંદ્ર ગોડબોલે
- સુનીતા ગોડબોલે
- તેચી ગુબિન
- ડૉ. એચ.વી. હંડે
- ગફરુદ્દીન મેવાતી જોગી
- મીર હાજી કાસમ
- રઘુવીર ખેડકર
- આર. કૃષ્ણન કિન્ના (મરણોત્તર)
- પ્રો. ડૉ. લાર્સ-ક્રિશ્ચિયન કોચ
- પ્રો. મામીદલા જગદીશ કુમાર
- પ્રવીણ કુમાર
- કે. વિજય કુમાર
- શ્રીરંગ દેવબા લાડ
- અંકેગૌડા એમ
- પ્રોફેસર (ડૉ.) સરોજ મંડળ
- પ્રો. બુદ્ધ રશ્મિ મણિ
- નિલેશ વિનોદચંદ્રમાંડલેવાલા
- ડૉ મહેન્દ્ર કુમાર મિશ્રા
- તૃપ્તિ મુખર્જી

પદ્મ વિભૂષણ

ડૉ. (શ્રીમતી) એન. રાજમ

સંગીત ક્ષેત્રના સૌથી ઉત્કૃષ્ટ અને પ્રતિષ્ઠિત કલાકારોમાંના એક, તેઓ વાયોલિનના અત્યંત પ્રખર વાદક છે. જે ક્ષણે તેમની આંગળીઓ વાયોલિનના તારને સ્પર્શે છે, તે જ ક્ષણે તેઓ એક મંત્રમુગ્ધ કરી દે તેવું વાતાવરણ સર્જે છે. તેમણે વાયોલિન પર ગાયન શૈલી પ્રસ્તુત કરવાની પદ્ધતિ 'ગાયકી અંગ' તરીકે ઓળખાતી તકનીકનો પ્રારંભ કરીને શાસ્ત્રીય સંગીતમાં ક્રાંતિ લાવી હતી, જેણે તેમને વિશ્વભરમાં 'સિંગિંગ વાયોલિન' તરીકે વૈશ્વિક પ્રશંસા અપાવી. એર્નાકુલમની સંગીત પરંપરાઓથી સમૃદ્ધ પરિવારમાં 16 માર્ચ, 1939 ના રોજ જન્મેલા ડૉ. રાજમે તેમના પિતા વિદ્વાન એ. નારાયણ અય્યર પાસેથી તાલીમ મેળવીને પોતાના સંગીતના પાયાને વધુ સમૃદ્ધ બનાવ્યો હતો. એક પર્ફોર્મર તરીકેની તેમની ભવ્ય કારકિર્દી ઉપરાંત, ડૉ. રાજમે લગભગ ચાર દાયકા સુધી બનારસ હિન્દુ યુનિવર્સિટીમાં ફેકલ્ટી ઓફ પરફોર્મિંગ આર્ટ્સમાં પ્રોફેસર તરીકે પ્રતિષ્ઠિત સેવાઓ આપી હતી. તેઓ વિભાગના વડા બન્યા અને ત્યારબાદ ફેકલ્ટીના ડીન તરીકે પણ સેવા આપી. ડૉ. રાજમે સમગ્ર વિશ્વમાં વ્યાપકપણે પર્ફોર્મન્સ આપ્યા, જેમાં યુએસએ, કેનેડા, રશિયા, ફ્રાન્સ, ઇટાલી, જર્મની, નેધરલેન્ડ, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ, ન્યૂઝીલેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને સમગ્ર યુરોપ સહિત અસંખ્ય દેશોમાં શ્રોતાઓને મંત્રમુગ્ધ કર્યા. ડૉ. રાજમને અનેક પ્રતિષ્ઠિત પુરસ્કારોથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા. હિન્દુસ્તાની સંગીતમાં તેમના અસાધારણ યોગદાન બદલ, તેમને 1984માં પદ્મ શ્રી, 2004માં પદ્મ ભૂષણ અને 1990માં સંગીત નાટક અકાદમી પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

પદ્મ ભૂષણ

શતાવધાની ડૉ. આર. ગણેશ

શતાવધાની ડૉ. આર. ગણેશ 'અવધાન' કળાના પ્રખર જ્ઞાતા છે, જે ભારતની એક વિશિષ્ટ શાસ્ત્રીય કળા છે. આ કળામાં પેન કે કાગળ જેવા કોઈ પણ સાધનની મદદ વિના, ત્વરિત રચેલા કાવ્યો દ્વારા વિવિધ કાવ્યાત્મક પડકારોનો ઉકેલ લાવવાનો હોય છે. તે સર્જનાત્મકતા અને વિદ્વત્તાની આકરી પરીક્ષા કરે છે તેમજ પ્રદર્શનકર્તાની એકસાથે બહુવિધ કાર્યો કરવાની અને તાર્કિક તેમજ વૈવિધ્યપૂર્ણ વિચારવાની ક્ષમતાને પ્રદર્શિત કરે છે. કન્નડ ભાષામાં આ કળાને પુનર્જીવિત કરવાનો શ્રેય તેમને ફાળે જાય છે, તેમણે અત્યાર સુધીમાં મુખ્યત્વે કન્નડ અને સંસ્કૃતમાં 1300 થી વધુ અષ્ટાવધાન અને 5 શતાવધાન કર્યા છે. તેમણે આ કળાના તમામ સ્વરૂપોમાં પ્રદર્શન કર્યું છે, તેમાં કેટલાક નૂતન તત્વો ઉમેર્યા છે અને આ પ્રાચીન કળાને જીવંત રાખવા માટે યુવા કલાકારોની નવી પેઢીને પ્રેરણા આપી છે. 4 ડિસેમ્બર, 1962 ના રોજ કર્ણાટકના કોલારમાં જન્મેલા ડૉ. આર. ગણેશ મિકેનિકલ એન્જિનિયરિંગમાં સ્નાતકની પદવી, મટિરિયલ્સ સાયન્સ એન્ડ મેટલર્જી તેમજ સંસ્કૃત બંને વિષયોમાં અનુસ્નાતકની પદવી અને કન્નડ ભાષામાં ડી.લિટ. ની ઉપાધિ ધરાવે છે. તેઓ કાવ્ય શાસ્ત્ર, છંદ શાસ્ત્ર, સાહિત્ય, દર્શન શાસ્ત્ર અને શાસ્ત્રીય કળાઓમાં વિશેષજ્ઞતા ધરાવતા એક બહુશ્રુત વિદ્વાન છે, અને ભારતીય સાંસ્કૃતિક વિરાસતની ગૂઢ સમજ ધરાવે છે. કન્નડ, સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, પાલી, તેલુગુ, તમિલ, હિન્દી, ગ્રીક, લેટિન અને ઇટાલિયન એ ભાષાઓમાં સમાવિષ્ટ છે જે તેઓ જાણે છે.

પદ્મ ભૂષણ

ભગત સિંઘ કોશ્યારી

ઉત્તરાખંડમાં સ્નેહપૂર્વક 'ભગત દા' તરીકે ઓળખાતા ભગત સિંઘ કોશ્યારી એક પ્રતિષ્ઠિત સામાજિક કાર્યકર, શિક્ષણવિદ, પત્રકાર અને રાષ્ટ્રવાદી નેતા છે. તેમણે પોતાનું જીવન જનસેવા અને સમાજના ગરીબ તથા વંચિત વર્ગોના ઉત્થાન માટે સમર્પિત કર્યું છે. 17 જૂન, 1942 ના રોજ ઉત્તરાખંડના બાગેશ્વર જિલ્લાના પલનધુરા ગામમાં જન્મેલા કોશ્યારીએ 1964માં અંગ્રેજી સાહિત્યમાં અનુસ્નાતકની પદવી મેળવી હતી. તેમણે પોતાની કારકિર્દીની શરૂઆત એક લેક્ચરર તરીકે કરી હતી, પરંતુ ત્યારબાદ તેમણે પોતાને સંપૂર્ણપણે શિક્ષણ અને સમાજ સેવાના ક્ષેત્રમાં સમર્પિત કરી દીધા. 1997માં તેઓ ઉત્તર પ્રદેશ વિધાન પરિષદના સભ્ય બન્યા. ઉત્તરાખંડ રાજ્યની રચના પછી, તેમણે રાજ્યના પ્રથમ મંત્રીમંડળમાં કેબિનેટ મંત્રી તરીકે સેવા આપી અને પાછળથી તેના મુખ્યમંત્રી બન્યા. તેઓ રાજ્યસભા અને લોકસભા બંનેમાં સંસદ સભ્ય તરીકે, મહારાષ્ટ્રના રાજ્યપાલ તરીકે અને વધારાના કાર્યભાર સાથે ગોવાના રાજ્યપાલ તરીકે પણ સેવા આપી ચૂક્યા છે.

પદ્મશ્રી

- હરિમાધવ મુખોપાધ્યાય (મરણોત્તર)
- ડૉ. એ. ઈ. મુથુનાયગમ
- સત્યનારાયણ નંદલાલ નુવાલ
- કે. પજાનિવેલ
- ધાર્મિકલાલ ચુનીલાલ પંડ્યા
- કૈલાશ ચંદ્ર પંત
- ગરિમેલા બાલકૃષ્ણ પ્રસાદ(મરણોત્તર)
- પ્રો. (ડૉ) રાજેન્દ્ર પ્રસાદ
- ડૉ. ગુડુરુ વેંકટ રાવ
- દીપિકા રેડ્ડી
- ડૉ. પાલકોંડા વિજય આનંદ રેડ્ડી
- હરિચરણ શઈકીયા
- પ્રો. વેમ્પટિ કુટુમ્બા શાસ્ત્રી
- પ્રો.શફી શૌક
- બલદેવ સિંહ
- યુમનામ જાત્રા સિંહ (મરણોત્તર)
- ડૉ અશોક કુમાર સિંહ
- શિવશંકરી
- ડૉ. આર. શ્રીધર
- પ્રો.શ્યામ સુંદર
- ડૉ. એસ. જી. સુશીલમ્મા
- એન. સ્વામીનાથન
- ડૉ. કેવલ કૃષ્ણ ઠકરાલ
- ડૉ ગોપાલ જી ત્રિવેદી (મરણોત્તર)
- અરવિંદ વૈદ્ય
- પ્રો.જુઝર વાસી
- ડૉ.નારાયણ વ્યાસ
- હેલી વાર
- પ્રો. ગંભીર સિંહ યોન્જન

ઉદય સુરેશ કુમાર કોટક

ભારતના અગ્રણી બેંકર્સમાંના એક અને નાણાકીય સેવા ક્ષેત્રના પ્રણેતા એવા ઉદય સુરેશ કુમાર કોટકે ભારતની એક અગ્રણી ખાનગી બેંકની સ્થાપના કરવામાં અત્યંત મહત્વ પૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી. 15 માર્ચ, 1959 ના રોજ જન્મેલા કોટકે વર્ષ 1985માં 'કોટક મહિન્દ્રા ફાઈનાન્સ લિમિટેડ'ની સ્થાપના કરી હતી. ત્યારબાદ આ કંપનીએ પોતાની કામગીરીનો વિસ્તાર કરીને ઈન્વેસ્ટમેન્ટ બેંકિંગ, સ્ટોક બ્રોકિંગ, વીમો, કાર ફાઈનાન્સ અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ જેવી સેવાઓનો સમાવેશ કર્યો. માર્ચ 2003માં, આ સંસ્થા 'કોટક મહિન્દ્રા બેંક'માં રૂપાંતરિત થઈ, જે ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) પાસેથી બેંકિંગ લાઈસન્સ મેળવનારી ભારતની સૌપ્રથમ નોન - બેંકિંગ ફાઈનાન્સ કંપની (NBFC) બની.

તેમણે બેંકના વિસ્તરણનું નેતૃત્વ કર્યું અને 2014માં 'આઈએનજી વૈશ્ય બેંક' નું સંપાદન કરીને બેંકની સ્થિતિને વધુ મજબૂત બનાવી. તેમણે ભારતના બેંકિંગ અને નાણાકીય ક્ષેત્રના વિકાસ અને પ્રગતિમાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપ્યું છે. તેઓ અનેક મહત્વના સંગઠનોનું નેતૃત્વ કરે છે, જેમાં તેઓ 'ઈન્ડો - યુકે ફાઈનાન્સિયલ પાર્ટનરશિપ' (IUKFP) ના સહ-અધ્યક્ષ તરીકે તેમજ 'ગવર્મેન્ટ ઓફ સિંગાપોર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ કોર્પોરેશન' ના ઈન્ટરનેશનલ એડવાઈઝરી બોર્ડના સભ્ય તરીકે સેવા આપી રહ્યા છે. તેમણે ડિસેમ્બર, 2023 સુધી 'મોનેટરી ઓથોરિટી ઓફ સિંગાપોર' ની ઈન્ટરનેશનલ એડવાઈઝરી પેનલમાં સેવા આપી હતી અને તેઓ 'કોન્ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયન ઈન્ડસ્ટ્રી' (CII) ના પ્રમુખ પણ રહી ચૂક્યા છે.

ડૉ. કલ્લીપટ્ટી રામાસામી પલાનીસ્વામી

ડૉ. કલ્લીપટ્ટી રામાસામી પલાનીસ્વામી ચાર દાયકાથી વધુનો અનુભવ ધરાવતા એક પ્રતિષ્ઠિત ગેસ્ટ્રો એન્ટેરોલોજિસ્ટ (પેટ અને પાચનતંત્રના રોગોના) નિષ્ણાત છે. તમિલનાડુના કલ્લીપટ્ટી ગામમાં 15 માર્ચ, 1949 ના રોજ એક ખેડૂત પરિવારમાં જન્મેલા ડૉ. પલાનીસ્વામીએ 1972માં મૈસૂર યુનિવર્સિટીમાંથી એમ.બી.બી.એસ. ની પદવી મેળવી હતી. ત્યારબાદ, તેમણે 1981માં મદ્રાસ મેડિકલ કોલેજમાંથી ડી.એમ. (ગેસ્ટ્રોએન્ટેરોલોજી) ની ડિગ્રી મેળવી. 1986માં, તેમણે સ્ટેનલી મેડિકલ કોલેજમાં ગેસ્ટ્રોએન્ટેરોલોજી વિભાગની સ્થાપના કરી. તેમણે વર્ષ 2000 સુધી આ વિભાગના વડા અને પ્રોફેસર તરીકે સેવા આપી હતી, અને ઉત્તર ચેન્નઈના વંચિત વર્ગના લોકોની સેવા માટે પોતાને સમર્પિત કર્યા હતા. તેઓ ખાસ કરીને સમાજના ગરીબ અને હાંસિયામાં ધકેલાયેલા વર્ગોની સેવા માટે સમર્પિત રહ્યા છે. ત્રણ દાયકા થી વધુ સમય સુધી, તેમણે ચેન્નઈના રામકૃષ્ણ મઠ હોસ્પિટલમાં સ્વૈચ્છિક સેવાઓ આપી હતી. તેમણે પોતાના વતન ગામ કલ્લીપટ્ટીમાં હેલ્થ કેમ્પનું પણ આયોજન કર્યું હતું. વધુમાં, તેમણે ગામમાં આવશ્યક પાયાની સુવિધાઓના વિકાસમાં યોગદાન આપ્યું હતું - જેમાં એક પુલ, ઈલેક્ટ્રિકલ સબ સ્ટેશન, પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર માટે એક નવું મકાન અને ભૂગર્ભ જળ રિચાર્જ કરવા માટે ચેકડેમનું નિર્માણ સામેલ છે. તબીબી ક્ષેત્રે તેમના આ ઉત્કૃષ્ટ યોગદાનની પ્રશંસા રૂપે, 2007માં તેમને 'પદ્મશ્રી' પુરસ્કાર થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.

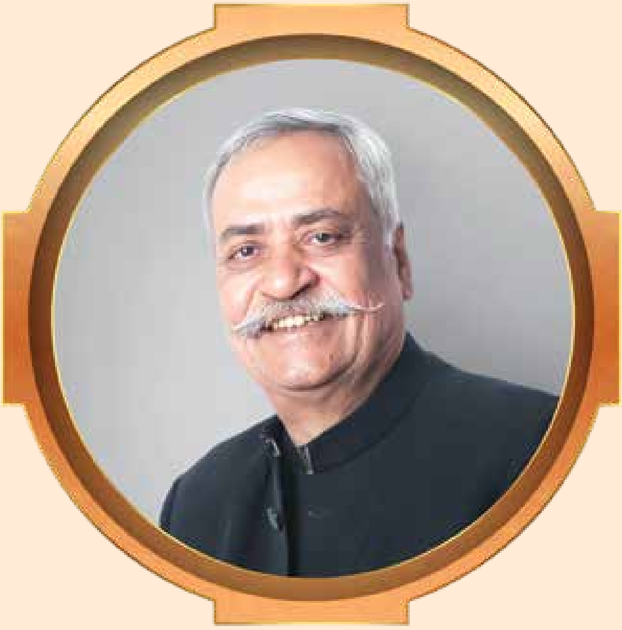

પ્રો. વિજય કુમાર મલ્હોત્રા (મરણોત્તર)

પ્રો. વિજય કુમાર મલ્હોત્રા એક પ્રતિષ્ઠિત ભારતીય રાજનેતા, શિક્ષણવિદ અને રમત ગમત પ્રશાસક હતા. પ્રો. મલ્હોત્રાનો જન્મ 3 ડિસેમ્બર, 1931 ના રોજ લાહોરમાં થયો હતો. તેમણે હિન્દી સાહિત્યમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવ્યું અને કવિ સોહનલાલ દ્વિવેદી પર પીએચ.ડી.ની પદવી પ્રાપ્ત કરી. તેમણે દિલ્હીની પીજીડીએવી કોલેજમાં આશરે 36 વર્ષ સુધી અધ્યાપન કાર્ય કર્યું હતું. તેઓ રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ (RSS) અને અખિલ ભારતીય વિદ્યાર્થી પરિષદ (ABVP) સાથે જોડાયેલા હતા, જેના માધ્યમથી તેઓ રાજકારણમાં સક્રિય થયા. 1967માં, માત્ર 35 વર્ષની નાની ઉંમરે, તેઓ દિલ્હીના સૌથી યુવા મુખ્ય કાર્યકારી કાઉન્સિલર બન્યા હતા. તેમણે પાંચ વખત સંસદ સભ્ય (સાંસદ) અને બે વખત વિધાનસભા સભ્ય (ધારાસભ્ય) તરીકે સેવા આપી હતી. 1999માં, તેમણે એક ચૂંટણીમાં ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન ડો. મનમોહન સિંહને હરાવ્યા હતા. રમત ગમત પ્રશાસનમાં પણ તેમનું યોગદાન અત્યંત મહત્વ પૂર્ણ હતું; તેમણે આર્ચરી એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયાના પ્રમુખ તરીકે સેવા આપી હતી અને આ રમતને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ઓળખ અપાવવામાં મદદ કરી હતી. આવાસ, શિક્ષણ, રમત ગમત અને ઝૂંપડપટ્ટી પુનર્વસન જેવા ક્ષેત્રોમાં તેમના યોગદાને દિલ્હીના વિકાસ પર ઊંડી છાપ છોડી હતી. 30 સપ્ટેમ્બર, 2025 ના રોજ તેમનું અવસાન થયું હતું.

પિયુષ પાંડે (મરણોત્તર)

પિયુષ પાંડેએ જાહેરાત ઉદ્યોગ પર સૌથી વધુ પરિવર્તનકારી પ્રભાવ પાડ્યો હતો. દાયકાઓ દરમિયાન, તેઓ ભારતીય જાહેરાત જગતમાં એક નિર્ણાયક વ્યક્તિત્વ બની ગયા અને તેમનો પ્રભાવ માત્ર સર્જનાત્મકતા પૂરતો સીમિત ન રહેતા વ્યુહાત્મક દ્રષ્ટિકોણ, ઉદ્યોગના નેતૃત્વ અને સાંસ્કૃતિક બારીકાઈઓની ઊંડી સમજણ સુધી વિસ્તર્યો હતો. 5 સપ્ટેમ્બર, 1955 ના રોજ જન્મેલા પાંડેએ તેમની કારકિર્દી દરમિયાન અસંખ્ય પ્રતિષ્ઠિત જાહેરાત ઝુંબેશોનું નેતૃત્વ કર્યું હતું. પોલિયો નાબૂદી માટે 'દો બૂંદ ઝિંદગી કી' અને 'મિલે સુર મેરા તુમ્હારા' જેવા અભિયાનો માત્ર જાહેરાતો નહોતા; તેઓ સાંસ્કૃતિક પ્રતીક બની ગયા હતા. તેમની સર્જનાત્મક ક્ષમતાએ ભારતીય જાહેરાત ઉદ્યોગને એક આગવી ઓળખ આપી હતી.

વર્ષ 2016માં તેમને પદ્મશ્રીથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા. 24 ઓક્ટોબર, 2025 ના રોજ તેમનું અવસાન થયું હતું. તેમનું કાર્ય અને દ્રષ્ટિકોણ આવનારી પેઢીઓને પ્રેરણા આપતા રહેશે, અને તેઓ ભારતીય જાહેરાત જગતના એક સાચા પ્રણેતા તરીકે હંમેશા યાદ રહેશે. અગ્રણી બિઝનેસ દૈનિક 'ધ ઈકોનોમિક ટાઈમ્સ' દ્વારા તેમને સતત 14 વર્ષ સુધી ભારતના સૌથી પ્રભાવ શાળી 'એડવર્ટાઈઝિંગ મેન' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. 800 થી વધુ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પુરસ્કારો સાથે, તેઓ જાહેરાતની દુનિયામાં વૈશ્વિક સ્તરે સૌથી વધુ એવોર્ડ મેળવનારા ભારતીય હતા.

પ્રધાનમંત્રીનો સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

યુરોપથી લઈને અખાતી દેશો સુધીઃ

ભારતનો વધતો વૈશ્વિક પ્રભાવ

વૈશ્વિક મંચ પર ભારતના વિસ્તરી રહેલા પ્રભાવ અને બદલાતા ભૂ- રાજકીય સમીકરણો વચ્ચે, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીની સંયુક્ત આરબ અમીરાત, નેધરલેન્ડ, સ્વીડન, નોર્વે અને ઇટાલીની મુલાકાત ભારતની નવી વૈશ્વિક રણનીતિનું એક શક્તિશાળી પ્રદર્શન છે. ઊર્જા સુરક્ષા અને ગ્રીન ટેક્નોલોજીથી લઈને સંરક્ષણ સહયોગ, રોકાણ, નવીનતા અને વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી સુધીના ક્ષેત્રોને આવરી લેતી આ મુલાકાતે ભારતના વૈવિધ્યસભર રાષ્ટ્રીય હિતોને એક નવી ગતિ આપી છે. આ મુલાકાત એવા સમયે થઈ છે જ્યારે વિશ્વ સત્તાના નવા સંતુલન તરફ આગળ વધી રહ્યું છે, અને ભારત પોતાની જાતને એક વિશ્વસનીય, નિર્ણાયક અને વિકાસ-લક્ષી વૈશ્વિક ભાગીદાર તરીકે સ્થાપિત કરી રહ્યું છે.

પાંચ દેશોના પ્રવાસ (15મે થી 20મે) દરમિયાન, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ તેમના સમકક્ષો સાથે દ્વિપક્ષીય અને વૈશ્વિક બંને મુદ્દાઓ પર વિગતવાર ચર્ચા કરી હતી. બદલાતા વૈશ્વિક પરિદ્રશ્યની પૃષ્ઠભૂમિમાં યોજાયેલી આ ઉચ્ચ સ્તરીય મંત્રણાઓમાં ભારતના આર્થિક, વ્યૂહાત્મક અને વૈશ્વિક હિતોને કાર્યસૂચિના બિલકુલ કેન્દ્રમાં રાખવામાં આવ્યા હતા. આ બેઠકોમાં ઊર્જા સુરક્ષા, હરિત વિકાસ, સંરક્ષણ સહયોગ, તકનીકી નવીનતા, ડિજિટલ ભાગીદારી, જળ વ્યવસ્થાપન, રોકાણ અને વ્યાપાર વિસ્તરણ જેવા વિષયો પર વ્યાપક ચર્ચાઓ થઈ હતી. યુ.એ.ઈ. સાથેના જોડાણો દ્વારા ઊર્જા અને રોકાણ સંબંધિત સંબંધોને નવું બળ મળ્યું, જ્યારે યુરોપિયન દેશો સાથેની વાતચીતમાં ભારતે એક વિશ્વસનીય ભાગીદાર તરીકેની તેની ભૂમિકાને વધુ મજબૂત બનાવી. આ ઉપરાંત, આ પ્રવાસે 'વિકસિત ભારત'ના વિઝનને રેખાંકિત કર્યું, જે વૈશ્વિક વ્યવસ્થામાં દેશની વધતી જતી અસરકારકતા અને નેતૃત્વ ક્ષમતાઓને દર્શાવે છે.

ભારત - યુએઈ સંબંધો

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી અને સંયુક્ત આરબ અમીરાતના રાષ્ટ્રપતિ મોહમ્મદ બિન જાયદ અલનાહયાન વચ્ચે વ્યાપક ચર્ચા થઈ હતી. પીએમ મોદીએ UAE પર થયેલા હુમલાની નિંદા કરી હતી અને આ દેશ સાથે એકતામાં ઊભા રહેવાની ભારતની પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી હતી, જેનાથી તેમણે તેના નેતૃત્વ અને લોકો પ્રત્યે ભારતના સમર્થનની ખાતરી આપી હતી. ભારતે હોર્મુઝની સામુદ્રધુનીમાં સુરક્ષિત માર્ગ અને અવિરત દરિયાઈ માર્ગો જાળવી રાખવાની આવશ્યકતા પર ભાર મૂક્યો હતો. ભારત માને છે કે પ્રાદેશિક શાંતિ અને સ્થિરતા માટે તેમજ ઊર્જા અને ખાદ્ય સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે આ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે. બંને નેતાઓએ ભારત - યુએઈ ઊર્જા ભાગીદારી સતત મજબૂત થવા અંગે સંતોષ વ્યક્ત કર્યો હતો અને તેને વધુ આગળ વધારવા માટે નવી પહેલો હાથ ધરવા સંમતિ દર્શાવી હતી. આ સંદર્ભમાં, ઈન્ડિયન સ્ટ્રેટેજિક પેટ્રોલિયમ રિઝર્વ્સ લિમિટેડ અને અબુ ધાબી નેશનલ ઓઈલ કંપની વચ્ચેના વ્યૂહાત્મક સહકાર કરારને પણ આવકારવામાં આવ્યો હતો. આ કરાર હેઠળ, ભારતના વ્યૂહાત્મક પેટ્રોલિયમ અનામતમાં યુએઈનું યોગદાન વધારીને 30 મિલિયન બેરલ કરવામાં આવશે. આ ઉપરાંત, બંને દેશો ભારતમાં વ્યૂહાત્મક ગેસ અનામત સ્થાપિત કરવા માટે પણ સાથે મળીને કામ કરશે. બંને નેતાઓએ યુએઈ સ્થિત કંપનીઓ દ્વારા ભારતમાં 5 અબજ ડોલરના રોકાણની જાહેરાતને પણ આવકારી હતી. આમાં એમિરેટ્સ એનબીડી દ્વારા આરબીએલ બેંકમાં 3 અબજ ડોલરનું રોકાણ, અબુ ધાબી ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ઓથોરિટી દ્વારા નેશનલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ એન્ડ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ફંડમાં 1 અબજ ડોલરનું રોકાણ અને ઈન્ટરનેશનલ હોલ્ડિંગ કંપની દ્વારા સન્માન કેપિટલમાં 1 અબજ ડોલરના રોકાણનો સમાવેશ થાય છે.

ભારત - ઈટાલી

ઈટાલીના પ્રધાનમંત્રી જ્યોર્જિયા મેલોનીના આમંત્રણ પર, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ઈટાલીની સત્તાવાર મુલાકાત લીધી હતી, જેણે દ્વિપક્ષીય સંબંધોને નવો વેગ આપ્યો છે. બંને નેતાઓએ ભારત - ઈટાલીના સંબંધોને "સ્પેશિયલ સ્ટ્રેટેજિક પાર્ટનરશિપ"ના સ્તર પર લઈ જવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. તદુપરાંત, તેઓએ રાજકીય સંવાદ, આર્થિક સહયોગ અને રોકાણ, કનેક્ટિવિટી, વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, ઈનોવેશન, સ્ટાર્ટઅપ્સ, આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ, સુપર કોમ્પ્યુટિંગ, અવકાશ, સંરક્ષણ, સુરક્ષા, સંસ્કૃતિ અને શૈક્ષણિક આદાન પ્રદાન જેવા ક્ષેત્રોમાં સાથે મળીને કામ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો. બંને નેતાઓએ સંયુક્ત રાષ્ટ્રને વર્તમાન વૈશ્વિક વાસ્તવિકતાઓ સાથે સુસંગત બનાવવા માટે તેમાં તાત્કાલિક સુધારાઓ કરવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો. તેમણે હોર્મુઝની સામુદ્રધુનીમાંથી નેવિગેશનની સ્વતંત્રતા પુનઃ સ્થાપિત કરવા અને વૈશ્વિક પુરવઠાના સામાન્ય પ્રવાહને જાળવી રાખવા માટે પણ આહવાન કર્યું હતું. બંને નેતાઓએ વર્ષ 2029 સુધીમાં દ્વિપક્ષીય વેપારને 20 અબજ યુરો સુધી પહોંચાડવાનું લક્ષ્ય નક્કી કર્યું છે. તેમણે વર્ષ 2027ને "ઈટાલી અને ભારત વચ્ચેના સંસ્કૃતિ અને પ્રવાસન વર્ષ" તરીકે ઉજવવાનો પોતાનો ઈરાદો વ્યક્ત કર્યો હતો.

પ્રધાનમંત્રીનો સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

ભારત - ડેનમાર્ક દ્વિપક્ષીય સહયોગ

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી અને ડેનમાર્કના કાર્યવાહક પ્રધાનમંત્રી મેટ ફ્રેડરિકસેને ઓસ્લોમાં આયોજિત ત્રીજી ભારત-નોર્ડિક સમિટ દરમિયાન મુલાકાત કરી હતી. બંને નેતાઓએ દ્વિપક્ષીય સહયોગની સમીક્ષા કરી હતી.

બંને નેતાઓએ ભારત - ડેનમાર્ક ગ્રીન સ્ટ્રેટેજિક ભાગીદારીમાં થયેલી પ્રગતિનું સ્વાગત કર્યું, જે પર્યાવરણ અને આબોહવા પરિવર્તનના ક્ષેત્રમાં

રોયલ નોર્વેજીયન ઓર્ડર ઓફ મેરિટથી સન્માનિત

- ઓસ્લોમાં યોજાયેલા એક વિશેષ સમારોહમાં નોર્વેના રાજા હેરાલ્ડ V દ્વારા પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીને 'ગ્રાન્ડ ક્રોસ ઓફ ધ રોયલ નોર્વેજીયન ઓર્ડર ઓફ મેરિટ'થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- વિદેશી રાષ્ટ્રાધ્યક્ષોને આપવામાં આવતો આ પુરસ્કાર, નોર્વેનું સર્વોચ્ચ સન્માન છે. આ સન્માન નોર્વે અને માનવતાના હિતમાં કરવામાં આવેલી ઉત્કૃષ્ટ સેવાઓની પ્રશંસા રૂપે એનાયત કરવામાં આવે છે.
- આ સન્માનને ભારત અને નોર્વે વચ્ચેની ઐતિહાસિક મિત્રતાને સમર્પિત કરતાં, પ્રધાનમંત્રી મોદીએ તેને બંને દેશોના લોકો વચ્ચેના અતૂટ ઉષ્માભર્યા સંબંધો, પરસ્પર વિશ્વાસ અને સ્નેહની એક અંજલિ તરીકે ગણાવ્યું હતું.

પ્રધાનમંત્રીનો સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

સહયોગને પ્રાથમિકતા આપે છે. બંને રાષ્ટ્રોએ નવી અને ઉભરતી ટેકનોલોજી, સંદેશા વ્યવહાર, અદ્યતન સંશોધન, સ્ટાર્ટ અપ્સ અને શૈક્ષણિક આદાન પ્રદાનમાં સહયોગને વધુ મજબૂત બનાવવાનો નિર્ણય લીધો હતો. જળ ક્ષેત્રે, બંને નેતાઓએ વારાણસીમાં સ્વચ્છ નદીઓ માટે 'સ્માર્ટ લેબ' ની સ્થાપના અંગે ભારત અને ડેનમાર્ક વચ્ચેના સફળ સહયોગની નોંધ લીધી હતી.

ભારત - નોર્વે દ્વિપક્ષીય વાર્તાલાપ

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ઓસ્લોમાં નૉર્વેના પ્રધાનમંત્રી જોનાસ ગેહર સ્ટોર સાથે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજી હતી. બંને નેતાઓએ ભારત - નૉર્વે વચ્ચેના સંબંધોની સમીક્ષા કરી હતી. આ બેઠકમાં બંને દેશો વચ્ચે વેપાર અને રોકાણ, આર્થિક ભાગીદારી કરાર, ઊર્જા સંક્રમણ, બ્લુ ઈકોનોમી અને સમુદ્રી શાસન, સંશોધન અને ઉચ્ચ શિક્ષણ, આર્કટિક અને ધ્રુવીય સહયોગ, અવકાશ, તેમજ પ્રતિભા ગતિશીલતા અંગે ચર્ચાઓ કરવામાં આવી હતી. બંને દેશો પોતાના સંબંધોને 'ગ્રીન સ્ટ્રેટેજિક પાર્ટનરશિપ' સુધી લઈ જવા માટે સંમત થયા હતા, જે ટકાઉ વિકાસ અને હરિત પ્રગતિ પ્રત્યેની તેમની સહિયારી પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે. બંને નેતાઓએ વર્ષ 2030 સુધીમાં ભારત અને નૉર્વે વચ્ચેના વર્તમાન વેપારનું મૂલ્ય બમણું કરવાના લક્ષ્ય પર ભાર મૂક્યો હતો. આ સાથે જ, TEPA (ટ્રેડ એન્ડ ઈકોનોમિક પાર્ટનરશિપ એગ્રીમેન્ટ) હેઠળ 100 અબજ યુએસ ડોલરના રોકાણની પ્રતિબદ્ધતાને પૂર્ણ કરવા અને ભારતમાં દસ લાખ રોજગારીની તકો ઊભી કરવા માટે વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ગતિશીલ જોડાણ તરફ કામ કરવા માટે વ્યવસાયિક પ્રતિનિધિઓને પ્રોત્સાહિત કર્યા હતા. ભારતે નૉર્વેને જૂન 2026માં ફ્રાન્સમાં યોજાનાર 'ઈન્ડિયા ઈનોવેટ્સ 2026' કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવા માટે આમંત્રિત કર્યું હતું. બંને દેશો વચ્ચે 'સ્ટાર્ટ અપ ઈનોવેશન હબ' સ્થાપવા અને 'ગ્રીન ઈનોવેશન હેકાથોન' યોજવા અંગેના પ્રસ્તાવો પણ

પીએમ મોદીને એગ્રીકોલા મેડલથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા

- પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીને રોમ સ્થિત તેના મુખ્યાલય ખાતે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન (FAO) દ્વારા વર્ષ 2026 માટેના પ્રતિષ્ઠિત 'એગ્રિકોલા મેડલ'થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ એવોર્ડ તેમને ભારતમાં તેમજ વૈશ્વિક સ્તરે ખાદ્ય સુરક્ષા, ટકાઉ સુદ્રઢ ખેતી અને ગ્રામીણ વિકાસના ક્ષેત્રોમાં તેમના અસાધારણ નેતૃત્વની માન્યતા સ્વરૂપે એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- પ્રધાનમંત્રી મોદીએ આ સન્માન ભારતના ખેડૂતો અને ભારતીય કૃષિ વૈજ્ઞાનિક સમુદાયને સમર્પિત કર્યું હતું.

પ્રધાનમંત્રીનો સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

પ્રધાનમંત્રીનો સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ જોવા માટે QR કોડ સ્કેન કરો.

મેક ઈન ઈન્ડિયા'થી વૈશ્વિક ભાગીદારી સુધી

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ઓસ્લોમાં આયોજિત 'ઈન્ડિયા - નોર્વે બિઝનેસ એન્ડ રિસર્ચ સમિટ'માં ભાગ લીધો હતો. આ સમિટમાં 50થી વધુ કંપનીઓના સીઈઓ તેમજ નોર્વે અને ભારતના વેપાર અને સંશોધન ક્ષેત્રના 250થી વધુ પ્રતિનિધિઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ બિઝનેસ અને રિસર્ચ સમિટ પહેલાં, ઓસ્લોમાં વિવિધ સ્થળોએ ચાર ગોળમેજી બેઠકોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. નોર્વેના રોકાણકારોને ભારતના મુખ્ય ક્ષેત્રો જેવા કે સમુદ્ર આધારિત અર્થતંત્ર, જહાજ નિર્માણ, ગ્રીન ટ્રાન્ઝિશન, રિન્યુએબલ એનર્જી, આરોગ્ય ટેકનોલોજી, મહત્વના ખનિજો અને સ્ટાર્ટઅપ્સમાં તેમનું રોકાણ વધારવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવ્યા હતા. વડાપ્રધાને બંને દેશોના વ્યાપારી સમુદાયોને નવી ભાગીદારી રચવા, સહયોગ માટેના નવા માર્ગો શોધવા અને આર્થિક સહયોગને વધુ મજબૂત કરવા આહવાન કર્યું હતું. પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ ઊર્જા, બંદરો, આરોગ્ય સંભાળ, કૃષિ, વેપાર અને ટેકનોલોજી સહિતના વિવિધ ક્ષેત્રોની અગ્રણી ડચ કંપનીઓના મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારીઓ સાથે પણ ચર્ચા કરી હતી. પ્રધાનમંત્રી મોદીએ ભારતના આર્થિક વિકાસ અને ગતિશીલતામાં ડચ કંપનીઓ દ્વારા દાખવવામાં આવી રહેલા વધતા રસની પ્રશંસા કરી હતી. ઉદ્યોગ જગતના અગ્રણીઓએ ભારત સરકારના સુધારાવાદી એજન્ડાની પ્રશંસા કરી હતી અને ભારત માટેની તેમની યોજનાઓ રજૂ કરી હતી.

સ્વીડનની કંપનીઓના સીઈઓ સાથે સંવાદ

પીએમ મોદીએ સ્વીડનની કંપનીઓના મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારીઓ સાથે સંવાદ કર્યો હતો. તેમણે ભાર પૂર્વક જણાવ્યું હતું કે, ભારત - સ્વીડન વચ્ચેની ભાગીદારી આજે માત્ર આર્થિક સંબંધ પૂરતી મર્યાદિત નથી, પરંતુ તે વિચારો, ટેકનોલોજી, ઈનોવેશન અને સહ - નિર્માણ પર આધારિત છે. પ્રધાનમંત્રીએ ભારતના ઝડપી આર્થિક પરિવર્તન પર પ્રકાશ પાડ્યો જે સુધારા, મજબૂત સ્થાનિક માંગ, ડિજિટલ જાહેર માળખાગત સુવિધા, ઉત્પાદન વિસ્તરણ અને આગામી પેઢીના માળખાગત વિકાસ દ્વારા સંચાલિત છે. તેમણે સ્વીડિશ કંપનીઓને મેક ઈન ઈન્ડિયા, રાષ્ટ્રીય ગ્રીન હાઈડ્રોજન મિશન અને રાષ્ટ્રીય ક્રિટિકલ મિનરલ મિશન જેવી પહેલો હેઠળ ભારતમાં તેમની હાજરી વધારવા માટે આમંત્રિત કર્યા હતા.

યુરોપિયન ઈન્ડસ્ટ્રી રાઉન્ડ ટેબલ

ગોથેનબર્ગમાં યોજાયેલ યુરોપિયન ઈન્ડસ્ટ્રી રાઉન્ડ ટેબલમાં, પ્રધાનમંત્રી મોદીએ ભારત અને યુરોપ વચ્ચે વધી રહેલા વ્યૂહાત્મક તાલમેલ પર ભાર મૂક્યો હતો. તેમણે ભારત અને યુરોપિયન યુનિયન વચ્ચેના સંબંધોમાં થઈ રહેલી પ્રગતિને આવકારી હતી. આજે ભારત રોકાણ, નવીનતા અને ઉત્પાદન માટે વિશ્વના સૌથી આકર્ષક સ્થળોમાંનું એક છે. પ્રધાનમંત્રીએ નરેન્દ્ર મોદીએ ભાર પૂર્વક જણાવ્યું હતું કે ભારત અને યુરોપે મજબૂત અને સ્થિતિસ્થાપક સપ્લાય ચેઈન વિકસાવવા માટે સાથે મળીને કામ કરવું જોઈએ. તેમણે ભારતના યુવા અને કુશળ કાર્યબળને ભવિષ્યના વૈશ્વિક આર્થિક વિકાસ માટે એક મુખ્ય શક્તિ તરીકે પ્રકાશિત કર્યું હતું.

રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. બંને નેતાઓએ સ્પષ્ટપણે તમામ સ્વરૂપોમાં આતંકવાદની સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નિંદા કરી હતી.

ભારત અને નેધરલેન્ડ્સ વચ્ચે વાર્તાલાપ

પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ નેધરલેન્ડ્સના પ્રધાનમંત્રી રોબ જેટેન સાથે તેમના સત્તાવાર નિવાસસ્થાન (કેટ્સહુઈસ) ખાતે બેઠક યોજી હતી. બંને પ્રધાનમંત્રીઓએ ભારત - નેધરલેન્ડ્સ સંબંધોને મજબૂત કરવા પર વ્યાપક ચર્ચા કરી હતી. પરસ્પરના સમાન મૂલ્યો અને વિશ્વાસ તેમજ બંને દેશો વચ્ચે વધી રહેલી સંમતિ અને ગાઢ સહયોગને ધ્યાનમાં રાખીને, નેતાઓએ દ્વિપક્ષીય સંબંધોને "વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી"ના સ્તર પર લઈ જવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

તેઓ વેપાર અને રોકાણ, સંરક્ષણ અને સુરક્ષા, ઊભરતી અને મહત્વપૂર્ણ

પીએમ મોદીને સ્વીડનનું સન્માન

- સ્વીડનમાં આયોજિત એક વિશેષ સમારોહમાં, સ્વીડનના ક્રાઉન પ્રિન્સેસ વિક્ટોરિયાએ પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીને 'રોયલ ઓર્ડર ઓફ ધ પોલર સ્ટાર, ડિગ્રી કમાન્ડર ગ્રાન્ડ ક્રોસ' એવોર્ડ એનાયત કર્યો હતો.
- આ સ્વીડનના સૌથી પ્રાચીન અને પ્રતિષ્ઠિત સન્માનોમાંનું એક છે, જેની સ્થાપના 18મી સદીમાં કરવામાં આવી હતી.
- આ પુરસ્કાર સ્વીડન દ્વારા વિદેશી શાસન પ્રમુખોને તેમની અસાધારણ જાહેર સેવા અને સ્વીડન સાથેના સંબંધોને મજબૂત કરવા માટે આપવામાં આવતું સર્વોચ્ચ સન્માન રજૂ કરે છે.
- પીએમ મોદીએ આ સન્માન ભારતના 1.4 અબજ લોકોને અને ભારત તથા સ્વીડન વચ્ચેની અતૂટ મિત્રતાને સમર્પિત કર્યું હતું.

ચોલ તામ્રપત્રોની પ્લેટોની પરત સોંપણી

- પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી અને નેધરલેન્ડના પ્રધાનમંત્રી રોબ જેટેનની ઉપસ્થિતિમાં, લીડન યુનિવર્સિટી લાઈબ્રેરીએ 11મી સદીના ચોલ વંશના તામ્રપત્રો ભારત સરકારને પરત કર્યા. આ ચોલ તામ્રપત્રોમાં 21 મોટી પ્લેટો અને 3 નાની પ્લેટોનો સમાવેશ થાય છે, જે 11મી સદી દરમિયાન ચોલ રાજાઓ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા શાહી રાજજ્ઞા પત્રો છે. આ પ્લેટો પર તમિલ અને સંસ્કૃત ભાષામાં લખાણો કોતરેલા છે.

ટેકનોલોજી, દરિયાઈ ક્ષેત્ર, નવીનીકરણીય ઉર્જા અને શિક્ષણના ક્ષેત્રોમાં સહયોગને વધુ ગાઢ બનાવવા માટે વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી માટેના એક મહત્વાકાંક્ષી રોડ મેપને અપનાવવા પણ સંમત થયા હતા. બંને નેતાઓએ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ અને સેમિકન્ડક્ટર્સ સહિતની ઊભરતી ટેકનોલોજીમાં સહયોગ માટે પણ આહવાન કર્યું હતું. બંને પ્રધાનમંત્રીઓએ 'મોબિલિટી પાર્ટનરશિપ' અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં સહયોગને મજબૂત કરવા માટે શરૂ કરાયેલી નવી પહેલોને પોતાનો ટેકો જાહેર કર્યો હતો. આ સંદર્ભમાં, નાલંદા યુનિવર્સિટી અને યુનિવર્સિટી ઓફ ગ્રોનિન્જેન વચ્ચે થયેલા કરારનો ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. સત્તાવાર વાટાઘાટો બાદ, ટેકનોલોજી, ગ્રીન એનર્જી, વેપાર, મોબિલિટી, પાણી, કૃષિ, આરોગ્ય, શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિના ક્ષેત્રોમાં 14 સમજૂતી કરાર (MoUs) પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

X

Narendra Modi
@narendramodi

Different parts of India are witnessing soaring temperatures and the challenges that come with it. This heat is harsh on all of us and I urge you all to take as many precautions as possible. Please stay hydrated, keep water with you when stepping out. Offer a glass of water to others. In weather like this, such kindness goes a long way.

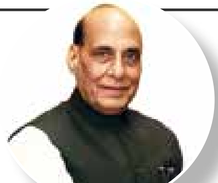

Rajnath Singh
@rajnathsingh

डिफेंस कॉरिडोर के माध्यम से उत्तर प्रदेश, भारत के रक्षा क्षेत्र को आत्मनिर्भर बना रहा है। यहाँ लखनऊ में ब्रह्मोस का भी निर्माण हो रहा है। और भी कई तरह से उत्तर प्रदेश, डिफेंस मैन्युफैक्चरिंग को मज़बूत कर रहा है।

Amit Shah
@AmitShah

BSF के पराक्रम को जन-जन तक पहुँचाने के लिए गुजरात में एक सेंटर बना। यहाँ के फीडबैक फॉर्म पर कई माँओं ने लिखा - हमारे बच्चे BSF में जाएँ तो हमें गर्व होगा।

Nitin Gadkari
@nitin_gadkari

For decades, street vendors powered our cities but remained unseen in policy and finance. Under the visionary leadership of Prime Minister Shri @narendramodi Ji, PM SVANidhi has transformed lives—providing identity, collateral-free credit, and digital inclusion.

Jagat Prakash Nadda
@JPNadda

NCD स्क्रीनिंग के तहत अब तक 36 करोड़ लोगों की Oral Cancer, 17 करोड़ महिलाओं की Breast Cancer, 9 करोड़ महिलाओं की Cervical Cancer तथा 42-42 करोड़ लोगों की Hypertension और Diabetes के लिए स्क्रीनिंग की जा चुकी है।

Gajendra Singh Shekhawat
@gssjodhpur

भारत अब सुपर 'सोलर'-पॉवर भी !

भारत वर्ष 2025 में वार्षिक सोलर क्षमता वृद्धि के मामले में अमेरिका को पीछे छोड़ दुनिया का दूसरा सबसे बड़ा सोलर मार्केट बन गया है। एक ही वर्ष में लगभग 50 GW नई सौर क्षमता जोड़ी गई।

विनम्रता, क्षमाशीलता और उत्तम आचरण ही व्यक्तित्व के सच्चे आभूषण हैं : मोदी

स्वनिधि योजना ने लाखों रेहड़ी-पटरी वालों को किया सशक्त : मोदी

पीएम ने योजना के लाभार्थियों को दी बधाई, उनके दृढ़ संकल्प और उद्यमशीलता को सराहा

उपलब्धियां : करीब 9 लाख करोड़ का डिजिटल लेनदेन

आय में 20% की खासा बढ़ोतरी दर्ज हुई

योजना की खास बातें

राष्ट्रीय खेलों में चार रिकार्ड बनना नए व आकांक्षी भारत का प्रतीक

भारत-म्यांमार: रक्षा, व्यापार व कनेक्टिविटी पर सहमति

भास्कर न्यूज | नई दिल्ली

म्यांमार ने भारत को भरोसा दिलाया कि उसकी जमीन का इस्तेमाल भारत की सुरक्षा के खिलाफ नहीं होने दिया जाएगा। प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी और म्यांमार के राष्ट्रपति मिन आंग ह्लाइंग के बीच सोमवार को नई दिल्ली में हुई व्यापक वार्ता में दोनों देशों ने रक्षा, व्यापार, ऊर्जा, सीमा सुरक्षा और कनेक्टिविटी से जुड़े मुद्दों पर सहयोग बढ़ाने पर जोर दिया। मिन आंग ह्लाइंग पांच दिन की भारत यात्रा पर हैं। यह यात्रा ऐसे समय हो रही है जब वे हाल ही में म्यांमार के संसदीय चुनावों के बाद राष्ट्रपति बने हैं।

3.25 लाख करोड़ रुपये में 114 राफेल खरीदेगा भारत फ्रांस को भेजा अनुरोध पत्र

नई दिल्ली। रक्षा मंत्रालय ने 114 राफेल लड़ाकू विमान खरीदने के लिए फ्रांस सरकार को अनुरोध पत्र जारी कर दिया है। यह कदम करीब 3.25 लाख करोड़ की अनुमानित लागत वाले इस सौदे की औपचारिक शुरुआत है।

बिहार के सत्तू व जर्दालु आम का कोई मुकाबला नहीं; ये ताकत देगा: पीएम

मन की बात में पीएम की खास बातें...

झारखंड के खदानों की तारीफ कर बोले पीएम- ये देश के भविष्य

આંતરરાષ્ટ્રીય MSME દિવસ – 27 જૂન, 2026

MSMEs: સામાજિક - આર્થિક પ્રગતિનો એક મુખ્ય આધારસ્તંભ

સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ (MSME) ક્ષેત્ર ભારતભરના આર્થિક અને સામાજિક વિકાસમાં અત્યંત મહત્વ પૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. તે ઓછા મૂડી ખર્ચે રોજગારીની પુષ્કળ તકો ઊભી કરે છે અને સહાયક એકમો તરીકે કામ કરીને મોટા ઉદ્યોગોને ટેકો પૂરો પાડે છે. આ ઉપરાંત, તે ગ્રામીણ અને પછાત વિસ્તારોમાં ઔદ્યોગિકીકરણને વેગ આપે છે. દર વર્ષે 27 જૂનના રોજ 'આંતરરાષ્ટ્રીય MSME દિવસ' ઉજવવામાં આવે છે. ભારત સરકારનું MSME મંત્રાલય – પોતાની વિવિધ સંસ્થાઓ અને સંસ્થાનોના સહયોગથી – આ ક્ષેત્રના વિકાસને સતત આગળ ધપાવી રહ્યું છે.

MSMEs: સ્વદેશી અર્થતંત્રને મજબૂત બનાવવું

- MSMEs કુલ સ્થાનિક ઉત્પાદન (GDP) માં 31 ટકાથી વધુ અને નિકાસમાં 48.58 ટકા યોગદાન આપે છે.
- દેશભરમાં 32.8 કરોડ લોકોની આજીવિકા MSMEs પર નિર્ભર છે. 7.9 કરોડથી વધુ સાહસોને ઔપચારિક અર્થતંત્રમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.
- 'GeM', 'TReDS' અને 'SAMADHAAN' જેવા ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ્સ દ્વારા MSMEs ને બજાર સુધીની પહોંચ સુધારવામાં અને ચૂકવણીના ઝડપી નિકાલ માટે સહાય પૂરી પાડવામાં આવી રહી છે.

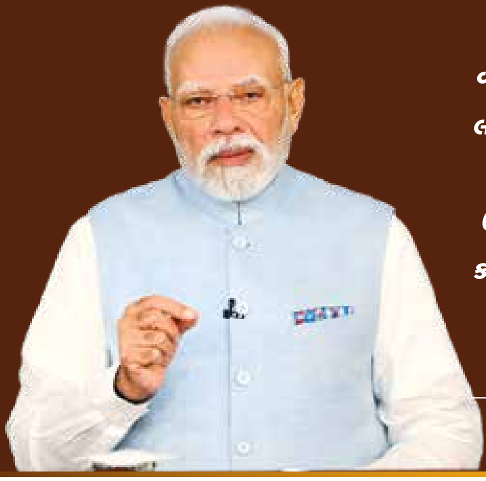

"

આપણું MSME ક્ષેત્ર ભારતની ઉત્પાદન ક્ષમતા અને આપણા ઔદ્યોગિક વિકાસની કરોડરજ્જુ સમાન છે. વર્ષ 2020માં, અમે MSME ની વ્યાખ્યામાં સુધારો કરવાનો એક મહત્વપૂર્ણ નિર્ણય લીધો હતો - જે પગલું 14 વર્ષના લાંબા ગાળા પછી લેવામાં આવ્યું હતું. આ નિર્ણયે MSME ક્ષેત્રના ઉદ્યોગોમાં રહેલી એ આશંકાને અસરકારક રીતે દૂર કરી દીધી કે જો તેઓ પોતાના વ્યવસાયનો વિસ્તાર કરશે, તો તેમને સરકાર તરફથી મળતા લાભો મળવાના બંધ થઈ જશે.

- નરેન્દ્ર મોદી, પ્રધાનમંત્રી

ન્યૂ ઈન્ડિયા
સમાચાર
પાક્ષિક

આર.એન.આઈ., DELGUJ/2020/78812, 16-30 જૂન, 2026

આરએનઆઈ DELGUJ/2020/78812 (પ્રકાશન તિથિ- 3 એપ્રિલ 2026, કુલ પાના-34)

મુખ્ય સંપાદક
ધિરેન્દ્ર ઓઝા, મુખ્ય મહાનિદેશક
પ્રેસ ઈન્ફોર્મેશન બ્યુરો, નવી દિલ્હી

પ્રકાશક
કંચન પ્રસાદ
મહાનિદેશક, કેન્દ્રીય સંચાર બ્યુરો

રૂમ નંબર-278, કેન્દ્રીય સંચાર બ્યુરો, સૂચના ભવન, બીજો માળ, નવી દિલ્હી- 110003 થી પ્રકાશિત